

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 58/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av pensionslagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 november 2002 en proposition med förslag till ändring av pensionslagstiftningen (RP 242/2002 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

Utskottet har behandlat följande motioner:

- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 9 § lagen om pension för arbetstagare (LM 40/1999 rd — Sulo Aittoniemi /alk), som remitterades till utskottet den 4 maj 1999,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 9 § lagen om pension för arbetstagare (LM 11/2000 rd — Mikko Kuoppa /vänst m.fl.), som remitterades till utskottet den 22 februari 2000,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 1 § lagen om pension för arbetstagare (LM 33/2000 rd — Jouko Jääskeläinen /kd m.fl.), som remitterades till utskottet den 12 april 2000,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 20 § folkpensionslagen (LM 40/2000 rd — Tuija Nurmi /saml), som remitterades till utskottet den 6 april 2000,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av 6 § lagen om pension för arbetstagare (LM 23/2001 rd — Pekka Kuosmanen /saml), som remitterades till utskottet den 14 mars 2001,
- en lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare (LM 96/2001 rd — Seppo Kanerva /saml m.fl.), som

remitterades till utskottet den 29 november 2001,

— en lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 § lagen om pension för arbetstagare (LM 122/2002 rd — Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst m.fl.), som remitterades till utskottet den 17 oktober 2002,

— en lagmotion med förslag till lag om ändring av 9 § lagen om pension för arbetstagare (LM 163/2002 rd — Veijo Puhjo /vänst), som remitterades till utskottet den 9 januari 2003,

— en lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 c § lagen om pension för arbetstagare (LM 165/2002 rd — Mikko Kuoppa /vänst), som remitterades till utskottet den 9 januari 2003,

— en lagmotion med förslag till lag om ändring av 22 c § folkpensionslagen (LM 184/2002 rd — Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst m.fl.), som remitterades till utskottet den 30 januari 2003,

— en åtgärdsmotion om pensionsförmåner under vårdledighet (AM 5/2000 rd — Tuija Nurmi /saml), som remitterades till utskottet den 21 mars 2000,

— en åtgärdsmotion om ändrade grunder för arbetspension (AM 39/2000 rd — Esa Lahtela /sd), som remitterades till utskottet den 21 mars 2000,

— en åtgärdsmotion om pensionsförmåner för tiden för vårdledighet (AM 104/2000 rd — Tuija Nurmi /saml), som remitterades till utskottet den 5 april 2000,

— en åtgärdsmotion om pensionsförmåner för tiden för vård av barn i hemmet (AM 105/2000

ShUB 58/2002 rd — RP 242/2002 rd

rd — Tuija Nurmi /saml), som remitterades till utskottet den 5 april 2000,

— en åtgärdsmotion om det så kallade brutna arbetspensionsindexet (AM 146/2000 rd — Esa Lahtela /sd m.fl.), som remitterades till utskottet den 5 maj 2000,

— en åtgärdsmotion om pensionsskyddet för föräldrar som sköter sina barn hemma (AM 192/2000 rd — Marja Tiura /saml m.fl.), som remitterades till utskottet den 13 september 2000,

— en åtgärdsmotion om pensionsskyddet för den som sköter sitt barn hemma (AM 46/2001 rd — Leena Rauhala /fkf), som remitterades till utskottet den 11 maj 2001,

— en åtgärdsmotion om större uppskattnings föräldrar som sköter sina barn hemma (AM 79/2001 rd — Petri Neittaanmäki /cent m.fl.), som remitterades till utskottet den 11 maj 2001,

— en åtgärdsmotion om pensions- och socialskyddet för dem som sköter sina barn hemma (AM 158/2001 rd — Irja Tulonen /saml), som remitterades till utskottet den 19 oktober 2001 och

— en åtgärdsmotion om slopad åldersgräns på 23 år för pensionstillväxt (AM 19/2002 rd — Kari Kärkkäinen /kd), som remitterades till utskottet den 8 mars 2002.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandena (GrUU 60/2002 rd, ApUU 23/2002 rd) ingår som bilagor till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef Tuulikki Haikarainen, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Pasi Järvinen, arbetsministeriet
- direktör Riitta Korpiluoma, Pensionsskyddscentralen

- avdelningschef Eeva Ahokas, avdelningschef Jussi Haapa-aho, forskare Heikki Niemelä, forskare Maija Sakslin och överaktuarie Heikki Peltola, Folkpensionsanstalten
- forskarprofessor Arpo Aromaa, Folkhälsoinstitutet
- generaldirektör Jorma Rantanen, Institutet för arbetshygien
- direktör för linjen för service Heikki Kammonen, Statskontoret
- forskningschef Pekka Parkkinen, Statens ekonomiska forskningscentral
- biträdande direktör Pertti Männistö, Kommunernas Pensionsförsäkring
- verkställande direktör Kari Puro, Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- produktchef Pauliina Hilka, Försäkringsmannaförbundet
- jurist Jarmo Pätäri, Akava
- direktör Kaarina Knuuti, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- socialpolitisk ombudsman Vesa Rantahalvari, Servicearbetsgivarna
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
- ombudsman Johan Åström, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- jurist Irma Pahlman, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC
- utvecklingschef Reijo Vanne, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TYV rf
- fullmäktigeordförande Kari Joutsa, Försäkringskassornas förening, samtidigt också representant för Eläkesätiöyhdistys
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland
- ombudsman Hannu Partanen, Riksomfattande delegationen för pensionärsorganisationerna
- emeritus professor Teivo Pentikäinen.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås att inom den privata sektorns arbetspensionssystem genomförs lagändringar som avser att trygga arbetstagarna och företagarna ett tillräckligt inkomstrelaterat pensionskydd också i framtiden. Samtidigt som man stärker arbetspensionssystemets hållbarhet så att systemet motsvarar förändringarna i arbetslivet och de nya omständigheter som följer av att befolkningen åldras, är avsikten också att göra arbetspensionssystemet dels mer åskådligt, dels mer rättvist än förut när det gäller fastställandet av pensionskyddet.

Enligt denna proposition skall arbetspensionen räknas ut på basis av lönen och tillväxtprocenten för varje enskilt år. Arbetspensionens belopp påverkas sålunda av inkomsterna under hela arbetshistorien. Åldern för ålderspensionering ändras i flexibel riktning så, att pensionskyddet förbättras i fråga om den som senare lägger sin pensionering. Arbetstagare och företagare kan lämna arbetslivet när de är 63 år, och pensionen räknas, enligt förslaget, ut på basis av de löner eller arbetsinkomster som intjänats dithills. Om en arbetstagare eller en företagare kvarstår i arbetslivet, tillväxer ålderspensionen med 4,5 % per år av inkomsterna fram till det att personen i fråga fyller 68 år. Det föreslås att pension skall börja intjänas från och med att de försäkrade fyllt 18 år och att pensionen skall tillväxa med 1,5 %. När de försäkrade fyllt 53 år skall tillväxtprocenten stiga till 1,9 %. Arbetstagarna och företagarna i denna ålderskategori skall, enligt förslaget, delta i finansieringen av sitt förbättrade pensionskydd genom att betala en högre arbetspensionsavgift än för närvarande.

Det föreslås att ålderdomspension inom folkpensionssystemet alltjämt skall betalas till den som fyllt 65 år. Folkpensionens belopp skall dock inte minska på grund av den arbetspensionstillväxt som intjänas efter att den försäkrade fyllt 63 år. I enlighet med förslaget skall dagpenning enligt sjukförsäkringslagen utbetalas tills den försäkrade fyller 68 år.

Vidare föreslås att invalidpensionen omvandlas till ålderspension när den försäkrade fyller 63 år. Deltidspension skall kunna betalas tills den deltidspensionerade fyller 68 år. Tiden för beräkning av pensionslönen för s.k. återstående tid ändras. För säkerställande av pensionsnivån för dem som länge har varit invalidpensionerade höjs invalidpensionerna med en av åldern beroende koefficient när fem år har förflutit sedan pensionen började. Genom en ny lönekoeficient, där lönerns andel är 80 % och prisernas 20 %, säkerställs att det pensionskydd som intjänats under alla åren i arbetslivet bibehålls. Bestämmandet av det pensionskydd som tillväxer för oavlönade perioder förändras likaså. Pensionen uträknas på de inkomster som ligger till grund för de övriga inkomstrelaterade förmånerna. Genom finansiering med statens medel tillväxer den försäkrades förmån för studietiden samt för vård av barn under tre år enligt en grund på 500 euro per månad.

Inom pensionssystemet förbereder man sig på den ökade livslängden. Genom den s.k. livslängdskoefficient som tas i bruk från 2009 anpassas pensionskyddet till den ökade livslängden.

Alla löpande arbetspensioner justeras med ett index där lönerns andel är 20 % och prisernas andel 80 %.

Föreliggande proposition baserar sig på de centrala arbetsmarknadsorganisationernas överenskommelse av den 12 november 2001 och på en kompletterande överenskommelse av den 5 september 2002. Överenskommelserna gäller utvecklandet av arbetspensionerna inom den privata sektorn.

Regeringen konstaterade i sitt ställningstagande den 13 november 2001 att de centrala arbetsmarknadsorganisationernas ovan nämnda principöverenskommelse motsvarar regeringens mål i fråga om att utveckla arbetspensionerna så, att de stöder benägenheten att kvarstå i arbetet, arbetsförmågan och sysselsättningen samt i fråga om att inom systemet med förtidspension utveckla principen om inkomstrelatering enligt ar-

betspensionslagstiftningen. Regeringen har den 10 september 2002 godkänt också en kompletterande överenskommelse som utgångspunkt för den lagstiftning som avser utvecklandet av den privata sektorn, och regeringen har förbundit sig att avlåta en proposition om intjänande av ålderspension för tid under vilken en försäkrad vårdar barn under 3 år eller bedriver studier samt om vissa sådana ändringar i folkpensionssystemet som motsvarar lösningen inom arbetspensionssystemet.

Avsikten är att de föreslagna ändringarna i den privata sektorns arbetspensionslagar och lagändringarna inom folkpensionssystemet skall träda i kraft vid ingången av 2005. En skyddsbestämmelse tryggar under vissa förutsättningar att pension som intjänats i ett arbetsförhållande som fortgår när lagen träder i kraft skall beviljas enligt de nuvarande bestämmelserna fram till 2012.

Den inverkan som lagändringarna inom den privata sektorn har på arbetspensionsutgiften är uppskattningsvis -1,5 procentenheter av lönerna fram till år 2020 och ca -4,3 procentenheter fram till år 2050.

Den inbesparande effekten grundar sig i främsta hand på bedömningen att den genomsnittliga pensioneringsåldern kommer att stiga.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 40/1999 rd föreslås att alla pensionstagares pensioner justeras med index där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån 0,5.

I lagmotion LM 11/2000 rd föreslås att alla pensionstagares pensioner justeras med index där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån 0,5.

I lagmotion LM 33/2000 rd föreslås att som vårdarbete som berättigar till pensionsskydd anses vård av ett barn som är yngre än tre år, två barn som är yngre än åtta år eller tre barn som är yngre än tio år hemma samt vård av en åldring, en handikappad eller en kroniker hemma eller i hemliknande förhållanden.

I lagmotion LM 40/2000 rd föreslås att en förälder som stannar hemma för att sköta ett barn skall intjäna folkpension under vårdledigheten ända tills det yngsta barnet är 16 år.

I lagmotion LM 23/2001 rd föreslås att en undre gräns på 23 år som begränsar intjänning av pension slopas och att pension intjänas under hela arbetshistorian.

I lagmotion LM 96/2001 rd föreslås att alla pensionstagares pensioner justeras med index där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån 0,5.

I lagmotion LM 122/20002 rd föreslås att invalidpension kan beviljas med villkoret att arbetsförmågan har fortsatt oavbrutet ett år.

I lagmotion LM 163/2002 rd föreslås att alla pensionstagares pensioner justeras med index där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån 0,5.

I lagmotion LM 165/2002 rd föreslås att invalidpension kan beviljas en person som fyllt 60 år oberoende av hans eller hennes födelseår.

I lagmotion LM 184/2002 rd föreslås att invalidpension kan beviljas med stöd av folkpensionslagen en arbetslös person som fyllt 60 år oberoende av hans eller hennes födelseår.

Åtgärdsmotionerna

I åtgärdsmotion AM 5/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att hemmamammor och hemmapappor intjänar pension för tiden för vårdledighet.

I åtgärdsmotion AM 39/2000 rd föreslås att regeringen bereder ett lagförslag så att arbetspension intjänas under hela arbetshistorian och de som har arbetat i 40 år har möjlighet att gå i pension.

I åtgärdsmotion AM 104/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att en förälder som sköter sitt barn hemma (hemmamammor/hemmapappor) skall intjäna pension utöver folkpensionen under vårdledigheten.

I åtgärdsmotion AM 105/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att en förälder som sköter sitt barn hemma (hemmamammor/hem-

mapappor) skall intjäna pension under den tid de vårdar sitt barn hemma.

I åtgärdsmotion AM 146/2000 rd föreslås att det brutna indexet på grund av ålder för justering av arbetspensionerna slopas och att kommande indexjusteringar sker med samma index oberoende av ålder.

I åtgärdsmotion AM 192/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att utreda olika alternativ för att förbättra pensionsskyddet för föräldrar som stannar hemma för att sköta barn och familj.

I åtgärdsmotion AM 46/2001 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra pen-

sionsskyddet för förälder som sköter sitt barn hemma.

I åtgärdsmotion AM 79/2001 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för större uppskattning för hemmamammornas och -pappornas arbete, bättre ekonomisk ställning och pensionskydd för dem.

I åtgärdsmotion AM 158/2001 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för bättre pensionsskydd för personer som sköter barn eller anhöriga hemma och för att återställa minimiskydd av dagpenningen.

I åtgärdsmotion AM 19/2002 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att slopa åldersgränsen på 23 år för pensionstillväxt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utgångspunkterna för reformen

Regeringens proposition med förslag till ändring av pensionslagstiftningen innebär en viktig och omfattande ändring i våra pensionssystem. Reformen innebär i första hand en grundlig översyn av arbetspensionssystemet inom den privata sektorn. Den gäller inte arbetspensionerna i den offentliga sektorn och inte heller direkt folkpensionssystemet. De måste ännu anpassas till ändringarna i arbetspensionssystemet för den privata sektorn för att hela pensionsordningen skall fungera.

Propositionen har som mål att garantera löntagare och företagare en adekvat inkomstrelaterad pensionstrygghet också i framtiden och samtidigt att hela systemet står pall för förändringarna i den demografiska strukturen och den förlängda livstiden. Vidare har den som mål ett rättvist pensionsskydd och enklare pensionsbestämmelser. Översynen kommer att fortsätta med en lång rad andra reformer inom pensionssystemet som finns nämnda i propositionens motivering. De har ett förenklat system och jämlikhet som mål.

Utskottet framhåller att de föreslagna ändringarna i princip är motiverade för att säkerstäl-

la finansieringen av pensionssystemet och den förväntade ökningen i pensionsutgifterna i takt med att befolkningen åldras. De kan också anses motiverade med hänsyn till den förvärvsaktiva befolkningens åldersstruktur, förväntade livslängd, hälsotillstånd och den allmänna utvecklingen i den förutsebara arbetsförmågan. Lagändringarna väger in utvecklingen på relativt lång sikt i god tid. Det är helt motiverat att i god tid förbereda sig för en kontrollerad ökning av pensionsutgifterna.

Reformen har som mål att förbättra pensionssystemets ekonomiska bärkraft och den vägen att öka förtroendet för systemets fortbestånd. Utgångspunkten är att ändringarna förstärker pensionssystemets finansiella basis så att också yngre generationers pensioner kan finansieras. Reformen är lovvärd i och med att den förstärker förtroendet för pensionssystemet.

Utskottet noterar att antagandena om den ekonomiska och demografiska utvecklingen och beteendeförändringarna som ligger till grund för bedömningen av reformens verkningar ompäner en mycket lång tid och är förknippade med många osäkerhetsfaktorer. Beräkningarna av pensionsnivån i propositionen innehåller också en uppskattning av hur medborgarna kan tänkas välja i en ny situation som medger flexibel pen-

sionering, eftersom de kommer att ha en viss valfrihet beträffande pensionsnivån beroende på i vilken ålder de går i pension och hur stor pension de hunnit tjäna in. För en hållbar finansiering av arbetspensionerna är det absolut centralt hur målet att höja pensionsåldern med 2—3 år på sikt kan genomföras. Det är fullt möjligt att sänka pensionsutgifterna utan att sänka på pensionsnivån om pensionsavgången skjuts fram och pensionärstiden i framtiden förkortas jämfört med resultatet av de gällande bestämmelserna. På grund av lagförslaget förväntas antalet sysselsatta öka med 4—5 procent på sikt. Därmed beräknas propositionen kunna lätta på trycket på en höjning av APL-avgifterna på sikt med ungefär hälften jämfört med de nuvarande bestämmelserna. Detta tryck har uppskattats till omkring 10 procent. Enligt konsekvensbedömningarna i propositionen kommer avgiften att höjas med drygt 5 procentenheter fram till 2050.

Ambitionen att garantera bättre pensioner kan eventuellt fullföljas om det främsta målet i propositionen, dvs. höjd pensionsålder, uppnås. Utskottet poängterar att det krävs en avsevärd attitydförändring för att målet skall nås, eftersom det finns undersökningsresultat som antyder att många människor i förvärsaktiv ålder fortfarande siktar på tidig pensionering. På detta tyder också den ökade benägenheten att ordna med pensionsskyddet genom frivilliga pensioner.

Senareläggning av pensioneringen

Regeringens proposition är motiverad med hänsyn till den förväntade livslängden och positiva utvecklingen i folkhälsan. Den står i samklang med den gynnsamma utvecklingen av människors hälsa och arbetsförmåga. Den förväntade livslängden har fortsatt ökat hos oss i takt med minskad dödlighet. Den positiva trenden förväntas fortsätta. En nyligen genomförd riksomspännande undersökning, Hälsa 2000, visar att arbetsförmågan hos befolkningen i förvärsaktiv ålder klart har förbättrats under de senaste 20 åren. Det främsta skälet till vår förbättrade arbets- och funktionsförmåga är att vissa folksjukdomar har minskat och blivit mindre allvarliga. Utifrån dessa förändringar kan det med

fog förmodas att allt fler människor inom de närmaste åren kommer att vara arbetsföra i åldern 55—70 år. Men de individuella skillnaderna i arbets- och funktionsförmågan ökar med åldrandet. Därför är det på sin plats med den föreslagna flexibiliteten i pensioneringen för att behovet av individuella arbetsmöjligheter och olika livssituationer skall kunna beaktas. Detta är nödvändigt särskilt som det redan har genomförts ändringar i pensionssystemet som minskar de individuella pensionslösningarna, eftersom systemet med yrkesbaserad pensionsålder har slopats, den individuella förtidspensionen småningom upphör och åldersgränsen för deltidspension höjs.

Propositionen avser att bidra med ekonomiska incitament för att människor skall orka längre i arbetet. Utskottet påpekar att det att människor orkar i arbetet beror inte bara på den enskilda människans faktiska arbetsförmåga, hälsotillstånd och kompetens utan i centrala delar också på arbetsförhållandena, kraven i arbetet och arbetsmiljön samt framför allt på hur de kan anpassas till en åldrande persons möjligheter och behov. Därför bör det understrykas att de effektiva metoderna för att höja pensioneringsåldern finns på arbetsplatserna, dvs. bättre arbetsförhållanden och ledarskap, kompetensutveckling för de anställda och en långsiktig personalpolitik. Ju mer kompetenskraven ökar i arbetslivet desto viktigare blir yrkesskickligheten, kompetensen och en fortsatt utveckling av dem för arbetsförmågan, vilket i sin tur har en större effekt för att man skall orka i arbetet än till och med hälsan. För att människor skall orka arbeta är det allt viktigare att de får yrkesinriktad rehabilitering och att deras behov av rehabilitering diagnosticeras på ett tidigt stadium samt att friskvården lyfts fram på arbetsplatserna.

En rad undersökningar har visat att ju äldre personer i förvärsaktiv ålder det handlar om, desto större betydelse för att de skall orka i arbetet har arbetslivskvaliteten, arbetets påfrestning samt de fysiska och psykosociala arbetsförhållandena. För att pensionsreformen skall nå sitt mål behövs det ett systematiskt stöd för en kvalitativ utveckling av arbetsförhållandena. I detta

sammanhang vill utskottet uppmärksamma det ökade snuttarbetet som enligt undersökningar har visat sig vara en risk för fortsatt förvärvsarbete. Därför behövs det också sådana ändringar i arbetslivet som bidrar till fasta anställningar.

Sysselsättningspolitiken spelar en avgörande roll för propositionens mål. Det faktum att äldre människor träder ut ur arbetslivet beror fortfarande i alltför hög grad på bristande sysselsättningsmöjligheter. Det är allt viktigare att också funktionshindrade håller sig kvar i arbetslivet. Årligen blir 10 000 nya funktionshindrade arbetslösa. För dem har nedsatt arbetsförmåga utgjort ett hinder för fortsatt förvärvsarbete. Deras sysselsättningsmöjligheter måste tillgodoses bättre. Arbetsplatserna bör alltid i första hand utreda om de funktionshindrade inte kan placeras i nya uppgifter eller om de kan hänvisas till rehabilitering eller utbildning.

Ändringar som påverkar intjänandetiden för pension

Enligt propositionen kommer intjänandetiden för pensionskydd att utvidgas från 42 till 50 år. Man börjar alltså tjäna in sin arbetspension vid 18 års ålder och fortsätter fram till 68 år. Enligt de nuvarande bestämmelserna intjänas ålderspensionen enligt inkomsterna efter 23 års ålder fram till 65 år. Målnivån har varit en pension på 60 procent.

Det centrala i propositionen är att sättet att räkna ut arbetspensionerna ses över och att pensionen för tiden efter lagens ikraftträdande räknas ut utifrån de löner som en person tjänat under varje år av sin arbetshistoria och lönerna justeras till nivån för det år pensionen börjar löpa med hjälp av ett index där den allmänna inkomstutvecklingen ökar från 50 till 80 procent. På denna punkt bidrar reformen till större rättvisa i och med att anställningarnas längd eller antal inte längre inverkar på arbetspensionsskyddets storlek.

Reformen innebär att allt fler löntagare under de kommande årtiondena trots varierande arbetshistoria kan uppnå en skälig målnivå, t.ex. 60 procent som nu. Detta tack vare den förlängda intjänandetiden och den ökade pensionstillväx-

ten för varje år i arbete efter fyllda 53 år. Utskottet ser det som mycket positivt att arbetspensionssystemet efter reformen kommer att vara bättre anpassat till förändringarna i arbetslivet.

Höjd pensionstillväxt

Pensionsreformen avser att få människor att fortsätta längre i arbetet genom dels flexibel pensionsålder, dels också höjd pensionstillväxt från och med fyllda 53 år. För betalning av den höjda pensionstillväxten föreslås arbetstagarnas pensionsavgift bli höjd för de löntagare som fyllt 53 år. Utskottet har i och för sig förståelse för att regeringen vill ta till höjda pensionsförsäkringsavgifter för att höja pensionstillväxten. Men det fäster sig vid att människor redan nu går i pension i olika åldrar i olika branscher och att det i vissa yrken är mycket sällsynt att människor fortsätter fram till åldern för ålderdomspension. Det betyder att den ökade pensionstillväxten inte fullt ut kommer dem till nytta som får betala för den.

Enligt en beräkning som presenterats för utskottet arbetar de som inte tjänar in något bonus-tillägg vanligtvis som byggnadsarbetare, lagerarbetare, banktjänstemän, affärspersonal, allmänna kontorister och städare. Beräkningarna stöder de forskningsresultat som antyder att lägre utbildade är mera pensionsorienterade och att högre utbildning och socioekonomisk ställning generellt minskar benägenheten för förtidspensionering. Skillnaderna är begripliga eftersom belastningen och påfrestningen i arbetet i yrken som kräver mindre utbildning inverkar mera på arbetsförmågan och möjligheterna att fortsätta i arbetslivet. Utskottet noterar att den nuvarande höjda tillväxten inte i avgörande grad har inverkat på benägenheten att stanna kvar i arbetslivet. Som utskottet påpekat ovan krävs det utöver ekonomiska incitament att arbetslivet överlag görs mera attraktivt och att sysselsättningsgraden höjs för att regeringens mål för den höjda pensionstillväxten skall kunna uppnås.

Löntagarnas arbetspensionsavgift kommer också i framtiden att dras av från den pensionsgrundande inkomsten innan pensionsbeloppet beräknas. År 2005 beräknas avgiften vara 4,73

procent för dem som inte fyllt 53 år och omkring 6 procent för dem som fyllt 53 år. Avgiften beräknas stiga på så sätt att den normala avgiften 2050 är omkring 6,95 procent och för dem som fyllt 53 år omkring 8,8 procent. På detta sätt ökar avdraget från de pensionsgrundande inkomsterna. Men det har bedömts att den höjda avgiften bara täcker in omkring en tredjedel av kostnaderna för den höjda pensionsnivån till följd av den höjda tillväxten. På grund av den ökade livslängden ökar också det totala pensionsbeloppet som betalas som vederlag för pensionsavgifterna.

Förändringar i förvärvs- och pensionsindex

Enligt propositionen kommer löpande pensioner och förmåner som motsvarar dem räknat från den 1 januari 2005 att justeras med ett pensionsindex där lönerna ges indexvikten 20 och priserna 80 procent. Pensionens utgångsnivå höjs till lönenivån med hjälp av en lönekoeficient som ger lönerna värdet 80 och priserna värdet 20 procent.

Regeringen utgår från att inkomstnivån under pensionstiden säkerställs genom en god begynnelsepension och då kan man skära ner på indexskyddet under pensionstiden. I propositionen föreslås en rad ändringar som inverkar på pensionsnivån och som avser att höja den intjänade pensionen. Valet av indexsystem är väsentligt med tanke på en balanserad finansiering.

Enligt vad utskottet har erfårit betyder det att pensionsindex bestäms så att indexvikten för löner är 50 och indexvikten för prisförändringen 50 att kostnaderna för reformen ökar med 1,4 procent av lönesumman. Utskottet fäster sig vid den positiva omständigheten att koeficienten för att höja pensionernas begynnelsenivå till lönenivån är bättre än tidigare.

Propositionen avser att samordna indexjusteringarna av löpande arbetspensioner. Indexjusteringarna av folkpensioner och arbetspensioner kommer att följa olika system, eftersom folkpensionerna fortsatt justeras enbart utifrån prisindex. Detta lägre index betyder att folkpensionernas nivå släpar efter om inte indexjusteringen samordnas eller folkpensionernas nivå tidvis

korrigeras genom nivåhöjningar. I vilket fall som helst är det nödvändigt att garantera en rättvis utveckling i folkpensionstagarnas inkomster. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Förändringen i pensionsindex innebär att indexjusteringen förändras också för dem som lever på invalidpension och de pensionstagare som inte fyllt 65 år. Enligt propositionen gottgörs indexförändringen för de invalidpensionärer i åldern 26—55 år som fått invalidpension under 5 år enligt lagen. Gottgörelsen betalas som en engångsförhöjning från och med 2010. Förhöjningen gäller också de pensioner som börjat löpa innan lagen träder i kraft.

Enligt utskottets mening är det oacceptabelt att inte höja familjepensionerna på motsvarande sätt. Också barn- och efterlevandepensioner kan vara långvariga och därför är det motiverat att höja dem på samma sätt för att garantera att de bibehåller sin nivå. Därför föreslår utskottet att lagförslaget ändras längre fram till denna del.

Anpassning av folkpensionen till reformen

Efter reformen får en löntagare välja mellan att gå i pension mellan 62 och 68 års ålder. När en löntagare har fyllt 63 år får han eller hon den intjänade arbetspensionen utan förtidsminskning. Reformen innebär att ålderspensionerna differentieras enligt åldern. Åldern för folkpension bibehålls vid 65 år och i folkpensionsandelen för dem som går i pension tidigare görs en förtidsminskning. Åldern för ålderspension inom folkpensionssystemet bibehålls alltså vid 65 år medan de som fyllt 63 och 64 år får bibehålla sina invalidpensioner inom samma system. Samordningen mellan pensionssystemen haltar också på denna punkt.

Utskottet uppmärksammar att förtidsminskningen i folkpensionen fram till 65 års ålder innebär att framför allt kvinnor som tjänat in en liten arbetspension liksom de som får en liten företagarpension har betydligt färre möjligheter att välja i vilken ålder de går i pension jämfört med dem som tjänat in en större arbetspension. Det är viktigt med en pånyttbedömning i framtiden av hur folkpensionssystemet har anpassats till ar-

betspensionsreformen. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 3*). Det positiva med propositionen för dem som får folkpension är att den arbetspension som tjänats in efter fyllda 63 år inte betraktas som inkomst som minskar på folkpensionen. Detsamma gäller den åldersbetingade höjningen av invalidpensionen.

Arbetspension som tjänas in under oavlönad tid

Reformen innebär en avsevärd utvidgning i det pensionsskydd som tjänas in under frånvaro från arbetslivet. Nuförtiden tjänas arbetspension in under barnavårdsperioder, om den oavlönade frånvaron från arbetet varar utan avbrott i högst ett år och om löntagaren återvänder till samma anställning. De som efter en barnavårdsperiod börjar i en ny anställning tjänar inte in någon arbetspension för den oavlönade vårdperioden. Det betyder att alla kvinnor som haft tidsbunden anställning före barnets födelse drabbas av pensionsbortfall på grund av barnets födelse och barnavård.

Reformen gör pensionstillväxten under barnavårdsperioderna mera jämlik. I framtiden tillämpas samma princip på kvinnor och män i fasta och tidsbundna anställningar eller snuttjobb. Från och med reformens ikraftträdande tjänar de in arbetspension för oavlönade moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningsperioder utifrån de inkomster som ligger till grund för dagpenningarna. Utöver denna pensionstillväxt som bygger på arbetspensionslagarna omfattar reformen ett förslag till lag om ersättning för oavlönade perioder som skall betalas av statens medel. Staten betalar pensionsskydd för tiden efter föräldrapenningsperioden för tiden för vård av ett barn under 3 år och tiden för slutexamensriktade studier. Till grund för pensionen läggs en summa på 500 euro i månaden i stället för lön. Grunden för pensionstillväxten under perioder med den lägsta moderskaps- och föräldrapenningen är lika stor med stöd av arbetspensionslagen.

Utskottet ser det som ett mycket viktigt nytt inslag i pensionsskyddet att staten betalar för det

under frånvaro från arbetslivet. Förslaget är betydelsefullt inte minst med tanke på jämställdheten mellan könen, eftersom luckorna i kvinnors arbetshistoria på grund av att de vårdat sina barn har betytt ett sämre pensionsskydd för dem. Det är en klar förbättring i den sociala tryggheten för dem som vårdar sina barn hemma att barnavårdsperioderna berättigar till pensionsskydd.

För staten innebär insatserna för att ersätta bortfallet i pensionstillväxten på grund av luckor i människors arbetshistoria med statens medel en utgiftspost som blir fullt ut aktuell först om flera årtionden. Enligt motiveringen vore utgifterna 2040 omkring 130 miljoner euro på årsnivå och den förväntas växa sig ytterligare omkring tio gånger större från denna nivå. På detta stadium är det omöjligt att beräkna utgiftsposten exakt och därför kan det vara på sin plats att man än så länge inte förbinder sig helt att ersätta de oavlönade perioderna utan att man vid den fortsatta beredningen ser till att arbete och barnavård kan anpassas till varandra och beaktas bättre när förmånen beviljas. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 4*).

Utskottet påtalar ett problem som också tas upp i propositionens motivering, nämligen om värnpliktstiden skall omfattas av den pensionstillväxt som betalas av statens medel. Under den fortsatta reformen av pensionssystemet bör det ytterligare utredas om värnplikts- och civiltjänsttiden liksom avbrott i studierna på grund av sjukdom skall anses berättiga till ersättning. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 5*).

Pensionstillväxten under arbetslöshet

Under arbetslöshet intjänas pension på grund av lagen om pension för arbetstagare bara under tiden för inkomstrelaterad dagpenning utifrån den inkomst som ligger till grund för dagpenningen. Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att det har förståelse för förslaget eftersom de som får inkomstrelaterade arbetslöshetsförmåner också deltar i finansieringen av arbetspensionssystemen. Med tonvikten lagd på tiden i förvärvslivet är det dock mer motiverat att priorite-

ra att också de som får grunddagpenning uppfyller kravet på arbete. Social- och hälsovårdsutskottet påpekar att villkoren för dem som får grunddagpenning kräver särskild utredning under den fortsatta arbetspensionsreformen för att arbetslöshetstiden inte skall leda till oskäliga brister i pensionstryggheten. Utskottet föreslår ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Livslängdskoefficienten

Ett nytt inslag i reformen är livslängdskoefficienten som inverkar på pensioner som börjar betalas. Begynnelsepensionen i detta fall minskas med livslängdskoefficienten i proportion till hur mycket befolkningens allmänna förväntade livslängd ökar. Koefficienten är ett sätt att balansera upp det kostnadstryck som den ökade livslängden ger upphov till. Livslängdskoefficientens nedsättande effekt på pensioner som börjar betalas ut vore enligt propositionens motivering ett incitament att fortsätta i arbetslivet så länge som möjligt för att kompensera bortfallet. Det främsta målet under de kommande årtiondena är att skjuta fram pensioneringen. Det finns många olika sätt att påverka detta. Ingen kan alltså på detta stadium veta med exakthet om kostnadstrycket på grund av tillväxten i pensionsutgifterna i framtiden ytterligare behöver dämpas med pensionsnedsättande koefficienter typ livslängdskoefficienten. Innan livslängdskoefficienten börjar tillämpas fullt ut är det nödvändigt att utreda särskilt om de faktorer som nu talar för koefficienten haft förväntad effekt och om det därmed finns adekvata grunder för att fortsätta att tillämpa koefficienten.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare

3 a §. Utskottet föreslår att bemyndigandet i 1 mom. preciseras så att det av lagrummet i enlighet med dess syfte framgår att social- och hälsovårdsministeriet godkänner de kalkylerade grunderna och försäkringsvillkoren för pensions-

skyddet. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett det nödvändigt att formuleringen ändras.

Utskottet föreslår i ett nytt 3 mom. att det som föreskrivs i den andra meningen i 1 mom. även skall tillämpas när de kalkylerade grunderna för ansvarsfördelningen mellan pensionsanstalterna fastställs enligt 12 och 12 a §.

4 §. Grundlagsutskottet påpekar att det inte framgår klart av lagförslaget vilka konsekvenser det får för pensionsrätten om en person fortsätter att arbeta efter att ha fyllt 68 år. Därför föreslår social- och hälsovårdsutskottet att det i 4 § 2 mom. skall föreskrivas att ålderspension beviljas såsom uppskjuten efter att 68 års ålder uppnåtts och så höjd som föreskrivs i 5 a § 1 mom.

Utskottet föreslår ett tillägg i 6 mom. enligt vilket invalidpension av giltigt skäl kan beviljas retroaktivt för längre tid än ett år före den månad som följer närmast efter ansökan om pension.

5 c §. Utskottet föreslår en språklig omformulering i bestämmelsen. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

7 b §. Grundlagsutskottet ställer som krav för vanlig lagstiftningsordning att bestämmelsen preciseras så att kriterierna för de förändringar i löne- och prisnivå som beaktas i lönekoeficienten skall framgå av lagen. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att det sägs tydligare i bestämmelsen att det är de genomsnittliga årliga förändringarna i löne- och konsumentprisnivån som skall beaktas i lönekoeficienten. Lönekoeficienten fastställs utifrån löne- och konsumentprisnivån under kalenderårets tredje kvartal. Dessutom föreslår utskottet att social- och hälsovårdsministeriet genom förordning fastställer lönekoeficienten för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår under vilket den tillämpas.

7 c §. Utskottet föreslår att laghänvisningen i 4 mom. korrigeras.

7 d §. Utskottet föreslår att 4 mom. preciseras så att Pensionsskyddscentralen meddelar pensions-

anstalterna i lagrummet avsedda närmare anvisningar. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande påpekat att bestämmelsen behöver ändras.

7 g §. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 2 mom. om engångsförhöjning på familjepension. Om förmånslåtare vid sin död fick invalidpension eller rehabiliteringsstöd, läggs till denna pension som beaktas som grund för familjepension den förhöjning som förmånslåtare skulle ha fått om dödsfallet inte hade inträffat och pensionen skulle ha fortgått i sammanlagt fem kalenderår. Förhöjningen läggs på vid den tidpunkt förmånslåtare själv skulle ha fått den.

Om förmånslåtare ännu inte fick pension beaktas som grund för familjepension en sådan invalidpension som förmånslåtare hade fått om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen vid tidpunkten för dödsfallet. Enligt det nya momentet läggs till den på detta sätt beräknade invalidpension, som utgör grund för familjepension, den engångsförhöjning som förmånslåtare hade fått när pensionen hade fortgått sammanlagt fem fulla kalenderår. Förhöjningen görs alltså också i detta fall vid den tidpunkt då förmånslåtare själv hade fått den om han eller hon vid tidpunkten för dödsfallet hade blivit arbetsoförmögen.

7 h §. Utskottet föreslår i 4 mom. samma precisering som i 7 d § 4 mom.

7 i §. Utskottet föreslår att sista meningen i 1 mom. stryks. Därigenom beaktas engångsförhöjningen på förmånslåtarens pension när familjepensionen fastställs.

8 c §. Utskottet föreslår att lagrummet kompletteras med ordet "full" i enlighet med bestämmelsens syfte.

9 §. Utskottet föreslår noggrannare bestämmelser om hur ändringarna i löne- och konsumentprisnivån beaktas i arbetspensionsindexet. Formuleringen motsvarar formuleringen i 7 b § om fastställande av lönekoeficienten. Utskottet fö-

reslår en ändring av hela paragrafen i stället för enbart 2 mom.

12 c §. Utskottet föreslår att bestämmelsen preciseras så att det är social- och hälsovårdsministeriet som har befogenhet att utfärda bestämmelser.

Ikraftträdelsebestämmelsen. Hänvisningarna i ikraftträdelsebestämmelsens 5, 8, 10, 19 och 25 mom. föreslås bli preciserade. Dessutom föreslås att 22 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen ändras för att tydliggöra hur lagändringen påverkar ett tilläggspensionsskydd som arbetsgivaren ordnat innan lagen trädde i kraft. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att ett tilläggspensionsarrangemang som avses i ikraftträdelsebestämmelsen inte kan öppna möjligheten att ingripa i ett avtalsreglerat tilläggsskydd, som enligt avtal mellan arbetstagaren och arbetsgivaren kan innebära en totalpension till ett visst belopp eller en viss tilläggspension utöver det lagfästa pensionsskyddet. Grundlagsutskottet menar att bestämmelsen måste ändras för att lagen skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Av denna anledning föreslår social- och hälsovårdsutskottet en ändring av bestämmelsen som tillåter minskningar motsvarande pensionsförhöjningar enligt denna lag i tilläggspensionsskyddet, förutsatt att tilläggspensionsskyddet har bestämts så att pensionen enligt minimivillkoren och tilläggspensionsskyddet tillsammans utgör en totalpension till ett visst belopp och det totala pensionsskyddets penningvärde inte kan anses ha sjunkit.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår dessutom att det i ikraftträdelsebestämmelsen skall föreskrivas att när en pensionskassa beslutar ändra sina stadgar för att motsvara momentet i fråga skall beslutet oavsett 52 § lagen om försäkringskassor och pensionskassans stadgar fattas med enkel majoritet. En likadan bestämmelse har införts redan i samband med tidigare lagändringar.

De ändringar utskottet föreslår i lagförslagen 2 och 4—6 är lagtekniska och gäller hänvisningar.

11. Lag om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier

Propositionen saknar detaljmotivering till lagförslag 11. Social- och hälsovårdsutskottet har fått dem av social- och hälsovårdsministeriet och fogat dem till behandlingsdokumenten (protokoll 26.11.2002).

1 §. Utskottet föreslår att bestämmelsen förtydligas i språkligt hänseende.

2 §. Utskottet föreslår att lagrummet ändras så att en förälder som på grund av vården av ett barn under tre år är förhindrad att förvärvsarbета och får stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn har rätt till förmån för den tid han eller hon vårdat barnet. Förmånen är således avsedd för föräldrar som stannar borta från förvärvslivet för att vårda sina barn. I regel får dessa personer stöd för hemvård av barn. Närmare bestämmelser om förmånen utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §. Utskottet föreslår att paragrafen preciseras på den punkten att rätten till förmån för studietiden endast gäller slutförda högskole- eller yrkesstudier och för den tid den studerande har fått studiestöd enligt lagen om studiestöd.

6 §. I paragrafen föreskrivs om Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter som Pensionsskyddscentralen behöver för att fastställa förmånen. Dessutom behövs det bestämmelser om skyldighet för barnets förälder och för läroanstalten att lämna uppgifter om förutsättningarna för att den sökande skall få förmånen. Utskottet föreslår ett nytt 1 mom. om att barnets förälder, för att förmånen skall kunna fastställas, i sin till Folkpensionsanstalten riktade ansökan skall uppge om han eller hon har varit förhindrad att förvärvsarbета på grund av vård av ett barn under 3 år. För att grunderna för beviljande av förmånen skall vara helt säkra skall den sökande dessutom på begäran av pensionsanstalten eller Pensionsskyddscentralen vid behov lägga fram

en utredning om att han eller hon uppfyller förmånsvillkoren.

I 2 mom. föreslår utskottet en skyldighet för läroanstalterna att underrätta Folkpensionsanstalten om avlagda examina, ett villkor för att få förmånen.

Bestämmelsen om Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter flyttas över till 3 mom. Närmare bestämmelser om såväl läroanstalternas som Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §. Paragrafen föreslås bli kompletterad med att Pensionsskyddscentralen på det sätt som avses i 10 a § lagen om pension för arbetstagare på begäran skall meddela den sökande ett beslut om förutsättningarna i 2—4 § för erhållande av förmånen uppfylls.

Motionerna

Utskottet har godkänt att arbetspensionsindexet enligt 9 § i lagen om pension för arbetstagare skall fastställas med användning av den vägningskoefficient för förändringen i löne- och prisnivån som föreslås i propositionen. Av utskottets ståndpunkt följer att lagmotionerna LM 40/1999 rd, LM 11/2000 rd, LM 96/2001 rd, LM 163/2002 rd samt åtgärdsmotion AM 146/2000 rd bör förkastas.

Utskottet har godkänt 6 § i lagen om pension för arbetstagare utifrån regeringens förslag, dvs. att förvärvsinkomster som en person förtjänat från det han eller hon fyllt 18 år ger rätt till pension. Därmed har lagmotion LM 23/2001 rd och åtgärdsmotion AM 39/2000 rd delvis uppfyllts samt åtgärdsmotion AM 19/2002 rd helt uppfyllts. Likaså har LM 33/2000 rd och LM 40/2000 rd samt åtgärdsmotionerna AM 5/2000 rd, AM 104/2000 rd, AM 105/2000 rd, AM 192/2000 rd, AM 46/2001 rd, AM 79/2001 rd och AM 158/2001 rd delvis uppfyllts i och med att utskottet har godkänt en pensionstillväxt för perioder utan lön i enlighet med lagförslaget i propositionen. Härigenom finns det inte längre något behov av den reglering som föreslås och motionerna föreslås därför bli förkastade.

Utskottet har ovan inte föreslagit några ändringar i 4 § 3 mom. i lagen om pension för arbetstagare och har godkänt 4 c § i lagen om pension för arbetstagare och 22 c § i folkpensionslagen utifrån propositionen. Av utskottets ståndpunkt följer att lagmotionerna LM 122/2002 rd, LM 165/2002 rd och LM 184/2002 rd bör förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det som anförs ovan föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslagen 3 och 7—10 godkänns utan ändringar,

att lagförslagen 1, 2, 4—6 och 11 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotionerna LM 40/1999 rd, LM 11/2000 rd, LM 33/2000 rd, LM 40/2000 rd, LM 23/2001 rd, LM 96/2001 rd, LM 122/2002 rd, LM 163/2002, LM 165/2002 rd och LM 184/2002 rd förkastas och

att åtgärdsmotionerna AM 5/2000 rd, AM 39/2000 rd, AM 104/2000 rd, AM 105/2000 rd, AM 146/2000 rd, AM 192/2000 rd, AM 46/2001 rd, AM 79/2001 rd, AM 158/2001 rd och AM 19/2002 rd förkastas och

att fem uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 § 4 mom., 4 e §, 4 f § 1 mom. 3 punkten, 6 b och 6 c §, mellanrubriken före 7 §, mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g §, mellanrubriken före 7 h §, 8 § 5 och 7—8 mom. samt 11 § 6 och 9 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 4 § 4 mom. i lag 639/1966, 4 e § 1 mom. i lag 630/2002, 4 e § 2 och 3 mom. i lag 375/2001, 4 f § 1 mom. 3 punkten i lag 603/1986, 6 b § 1 och 2 mom. i lag 1057/1997 samt 3 mom. i lag 1040/1998, 6 b § 4 mom., 6 c §, mellanrubriken före 7 §, 4 e § 5 mom. samt 8 § 7 mom. i lag 559/1993, 4 e § 4 mom., mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g § samt mellanrubriken före 7 h § i lag 1482/1995, 8 § 5 mom. i lag 991/1996 och 8 mom. i lag 1495/1995 samt 11 § 6 och 9 mom. i lag 654/2000,

ändras 1 § 1 och 4 mom., 1 a § 1 mom., 1 c § 5 mom., 2 §, 3 a §, 4 § 1, 2 och 6 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3 mom., 4 mom. 2 punkten samt 10 och 11 mom., i 4 f § 1 mom. det inledande stycket samt 4 och 7 punkten, 4 f § 3 mom., 4 g § 2 mom., 4 h § 1 mom. 2 punkten, 5, 5 a och 5 b §, 5 c § 3 mom., 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, 8 § 1—3 och 10 mom. samt det inledande stycket i 4 mom., 8 c § 3 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) 11 § 2, 3 och 8 mom., 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 12 b § 1 och 2 mom., 12 c § 1 mom., 19 b § 5 mom. samt 19 e § 1 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, i 1 § 1 mom. det inledande stycket och 1 punkten, i 4 f § 1 mom. det inledande stycket, 5 b § 1, 2, 4 och 6—8 mom., 6 §, i 6 a § 2 mom. det inledande stycket samt 1—3 och 5 och 6 punkten, 6 a § 4 mom. 2 punkten och 5 mom., 8 § 3 och 10 mom., 8 c § 3 mom. och 12 b § 2 mom. i nämnda lag 559/1993, 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten och 4 mom. samt 5 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1057/1997, 7 f § 3 mom. i lag 1167/1996, 1 § 1 mom. 4 punkten i lag 593/1978, 1 a § 1 mom. i lag 454/1974, 1 c § 5 mom., 3 a § 1 mom., 4 § 6 mom., 4 g § 2 mom., i 5 § 1 mom. det inledande stycket samt 2 och 3 punkten, 5 § 2 och 3 mom., 5 b § 3 och 5 mom., 6 a § 1 mom. och i 4 mom. det inledande stycket, 7, 7 a och 7 b §, 7 c § 2—4 mom., 7 d och 7 e §, i 7 f § 1 mom. det inledande stycket samt 1 och 2 punkten, 7 f § 2 och 4 mom., 7 g §, 7 h § 2—6 mom., 8 § 1 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) och 19 e § 1 mom. i nämnda lag 1482/1995, 2 § i lag 147/2002, 3 a § 2 mom. i lag 390/1995, 4 § 1 mom., 4 f § 1 mom. 4 och 7 punkten i nämnda lag 603/1986, 4 § 2 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3, 10 och 11 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom. och 12 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1263/1999, 4 c § 4 mom. 2 punkten i lag 50/1985, 4 f § 3 mom. samt 5 § 4 och 5 mom. i lag 221/1998, 4 h § 1 mom. 2 punkten i lag /2002, 5 § 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag 630/2002, 5 c § 3 mom. i lag 605/1989, 6 a § 2 mom. 4 punkten och 3 mom. i lag 1544/1993, 6 a § 4 mom. 1 punkten i nämnda lag 1040/1998, 7 c § 1 mom. i lag 79/2001, 7 f § 1 mom. 3—5 punkten i lag 1279/2000, 8 § 2 mom. i nämnda lag 1495/1995 och i 4 mom. det inledande stycket i lag 663/1985 samt 10 mom. i lag 592/1985, 11 § 2 och 3 mom. i lag 459/1986 samt 8 mom. i nämnda lag 654/2000, 12 b § 1 mom. i lag 979/1993, 12 c § 1 mom. i lag 561/1998 och 19 b § 5 mom. i lag 1331/1999, och

fogas till lagen en ny mellanrubrik före 12 § och en ny 7 i § som följer:

1, 1 a, 1 c och 2 §
(Som i RP)

3 a §

*De kalkylerade grunderna och försäkringsvillkoren för pensionsskydd enligt denna lag godkänns av social- och hälsovårdsministeriet. I dem får inte utan särskild orsak godkännas skiljaktigheter som är ägnade att försvåra skötseln av pensionsanstalternas gemensamma angelägenheter som avses i denna lag. Social- och hälsovårdsministeriet kan av särskilda skäl även godkänna villkor som beträffande en eller flera förmåner inte uppfyller i denna lag föreskrivna minimikrav, om pensionsskyddet enligt villkoren såsom helhet kan till sitt penningvärde anses motsvara åtminstone nämnda minimiskydd (*utesl.*). Pensionens belopp kan dock inte fastställas till lägre belopp än vad 5 § föreskriver.*

(2 mom. som i RP)

Det som föreskrivs i den andra meningen i 1 mom. tillämpas även på de grunder som avses i 12 och 12 a §. (Nytt 3 mom.)

4 §

(1 mom. som i RP)

Ålderspension beviljas tidigast från ingången av kalendermånaden efter uppnådd 63 års ålder, dock tidigast från ingången av den månad som följer efter ansökan om pension. En förutsättning är att arbetstagaren inte längre står i det arbetsförhållande från vilket han pensioneras. Om pension sökts inom tre månader från arbetsförhållandets upphörande, beviljas pensionen likväl från ingången av den kalendermånad som närmast följer efter det arbetsförhållandet upphörde. På ansökan beviljas ålderspension i förtid tidigast från ingången av kalendermånaden efter den under vilken 62 års ålder uppnåtts minskad så som bestäms i 5 a § 2 mom. *Ålderspension beviljas såsom uppskjuten efter att 68 års ålder uppnåtts och så höjd som föreskrivs i 5 a § 1 mom.* På förtida och uppskjuten ålderspension tillämpas i övrigt vad som i detta moment bestäms om ålderspension. Rätt till pension som intjänats av arbetsförtjänst under tiden för ålderspension föreligger tidigast från ingång-

en av kalendermånaden efter den under vilken 68 års ålder uppnåddes.

Invalidpension betalas, om inte något annat följer av 4 d §, från ingången av den månad som följer närmast på den under vilken rätten till pension uppkommit fram till 63 års ålder. Invalidpension beviljas dock inte *utan giltigt skäl* retroaktivt för längre tid än ett år före den månad som följer närmast efter ansökan om pension. Invalidpension beviljas tills vidare eller i form av i 7 mom. avsett rehabiliteringsstöd för viss tid. Invalidpension ändras till ålderspension från ingången av månaden efter den under vilken 63 års ålder uppnåtts. Rätt till pension som intjänats under tiden för invalidpension föreligger från sistnämnda tidpunkt under förutsättning att arbetstagaren inte längre står i det arbetsförhållande från vilket han skall pensioneras. Rätt till pension som intjänats under tiden för delinvalidpension föreligger från den tidpunkt då delinvalidpensionen ändras till full invalidpension.

4 c, 4 f—4 h, 5, 5 a och 5 b §
(Som i RP)

5 c §

Deltidspensionens maximibelopp är 75 procent av den pension som arbetstagaren har tjänat in enligt de lagar eller pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. samt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (/2003) innan deltidspensionen börjar. Om arbetstagaren har rätt till deltidspension också enligt någon annan lag eller pensionsstadga och tillämpningen av den gräns som avses här minskar deltidspensionen, görs minskningen mellan dessa lagar och stadgor i proportion till de pensionsrätter som har intjänats enligt dem.

6, 6 a, 7 och 7 a §
(Som i RP)

7 b §

De inkomstgränser och belopp som anges i denna lag samt inkomsten för vart och ett av de år för vilket pensionen räknas ut justeras med en koefficient i vilken vägningskoefficienten för förändringar i lönenivån utgör 0,8 och vägningskoefficienten för förändringar i prisnivån 0,2 (lönekoefficienten). *Grunden för lönekoefficienten är de genomsnittliga årliga förändringarna i löne- och konsumentprisnivån jämfört med föregående kalenderårs tredje kvartal. När lönekoefficienten fastställs minskas ändringen i lönenivån med ett belopp som motsvarar ändringen i början av föregående kalenderår i den arbetstagarnas pensionsavgift som avses i den första meningen i 12 b § 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer genom förordning lönekoefficienten för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket den tillämpas.*

Pension för återstående tid

7 c §

(1—3 mom. som i RP)

Om arbetstagaren under granskningstiden har fått grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (*utesl.*) beaktas såsom förvärvsinkomst 1 000 euro för varje hel månad under vilken nämnda förmån har erlagts när inkomsten för den återstående tiden bestäms.

(5 och 6 mom. som i RP)

7 d §

(1—3 mom. som i RP)

Pensionsskyddscentralen *meddelar pensionsanstalterna* närmare anvisningar om tillämpningen av 7 c och 7 d §.

7 e och 7 f §
(Som i RP)

7 g §

(1 mom. som i RP)

Om en i 1 mom. avsedd engångsförhöjning inte ingick i förmånslåtarens pension eller om

förmånslåtare inte erhöLL pension vid sin död, ökas förmånslåtarens invalidpension, som beaktas som grund för familjepension, med den engångsförhöjning som förmånslåtare skulle ha fått om invalidpensionen hade fortsatt under den tid som avses i 1 mom. Engångsförhöjningen läggs till familjepensionen från början av det kalenderår fram till vilket förmånslåtarens invalidpension eller rehabiliteringsstöd skulle ha fortgått sammanlagt fem fulla kalenderår. (Nytt 2 mom.)

7 h §

(1 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten)

(2 och 3 mom. som i RP)

Pensionsskyddscentralen *meddelar pensionsanstalterna* närmare anvisningar om hur livslängskoefficienten (*utesl.*) tillämpas.

7 i §

Familjepensionen bestäms på basis av den ålderspension eller fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmånslåtare fick vid sin död. Om förmånslåtare fick en arbetslöshetspension eller en sådan invalidpension som avses i 4 c § 9 mom. utan tillägg enligt 4 c § 3 mom. för pensionsdelen för återstående tid, läggs denna pensionsdel till den pension som familjepensionen grundar sig på. Likaså läggs en ny pension som förmånslåtare tjänat in under sin pensionstid till den pension som familjepensionen grundar sig på. Fick förmånslåtare inte sådan pension som nämns i första meningen, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invalidpension, om inte förmånstagaren visar något annat. (*Utesl.*)

(2—5 mom. som i RP)

8 §

(Som i RP)

8 c §

— — — — —
Om den efterlevande maken inte får sådan pension som avses i 1 mom. anses den efterle-

vande makens på förvärvsarbete baserade pension vara den pension som han eller hon skulle ha beviljats om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen i den mån som berättigar till full invalidpension på förmånslåtarens dödsdag eller den dag då ett i 2 mom. avsett barn fyllde 18 år. Detta förfarande tillämpas också i fråga om motsvarande förmån som betalas av en främmande stat.

8 d §

(Som i RP)

9 §

Pensionen justeras kalenderårsvis med ett *index* i vilket vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,2 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,8 (**arbetspensionsindex**). *Grunden för fastställande av arbetspensionsindex är de genomsnittliga årliga ändringarna i löne- och konsumentprisnivån under föregående kalenderårs tredje kvartal. När lönekoefficienten fastställs minskas förändringen i lönenivån med ett belopp som motsvarar ändringen i början av föregående kalenderår i den arbetstagarnas pensionsavgift som avses i den första meningen i 12 b § 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer genom förordning arbetspensionsindex för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår, för vilket den tillämpas.*

11, 12 och 12 b §

(Som i RP)

12 c §

För täckande av det ansvar och de kostnader som beaktandet av arbetslöshets- och utbildningstid förorsakar pensionsanstalter som bedriver i denna lag och i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden nämnd verksamhet, den i lagen om sjömanspensioner nämnda sjömanspensionskassan, den i lagen om kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare nämnda kommunala pensionsanstalten samt kyrkans centralfond, som bedriver i pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan nämnd verk-

samhet, skall den i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) avsedda arbetslöshetsförsäkringsfond inom en tid som bestäms av *social- och hälsovårdsministeriet* årligen till Pensionsskyddscentralen betala en försäkringspremie vars storlek ministeriet fastställer så att den enligt uppskattning motsvarar 75 procent av det belopp som skulle erhållas, om för de arbets- och förvärvsinkomster som utgör grund för de förmåner som avses i 6 a § 1 mom. 2 och 3 punkten skulle betalas en premie som motsvarar den genomsnittliga premien enligt denna lag, och 65 procent av det belopp som skulle erhållas, om för de arbets- och förvärvsinkomster som utgör grund för de förmåner som avses i 6 a § 1 mom. 4—6 punkten skulle betalas en premie som motsvarar den genomsnittliga premien enligt denna lag. I den genomsnittliga försäkringspremien beaktas härvid inte den del av försäkringspremien som uppbärs för Pensionsskyddscentralens kreditförsäkring eller den förhöjda pensionsavgiften för arbetstagare som fyllt 53 år. På gemensam framställning av Pensionsskyddscentralen och arbetslöshetsförsäkringsfonden får *social- och hälsovårdsministeriet* bestämma att förskott skall betalas på ovan nämnd försäkringspremie.

— — — — —
 19 b och 19 e §
 (Som i RP)
 — — — — —

(1—4 mom. som i RP)

Om ett i 4 mom. avsett arbetsförhållande fortsätter utan avbrott fram till pensionsfallet, räknas annan pension än deltidspension ut också enligt de bestämmelser i lagen om pension för arbetstagare som gällde innan denna lag trädde i kraft under förutsättning att pensionsfallet inträffar före 2012. När pensionen fastställs anses anställningsförhållandet i detta fall inte ha avbrutits den 1 januari 2005. När pensionen räknas ut tillämpas också bestämmelserna i 2, 5, 5 a, 6, 7 och 7 a—d § samt 9 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådana de lydte innan denna lag trädde i kraft. Om den pension för arbetsförhållandet som räknats ut på detta sätt är större än den pension som räknats ut enligt denna

lag, skall skillnaden läggas till den pension som räknats ut enligt denna lag.

(6 och 7 mom. som i RP)

Utän hinder av vad som bestäms i denna lag tillämpas på en sådan person som avses i 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (1482/1995) 5 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådant det lyder vid den nämnda lagens ikraftträdande. På en sådan person och på en person som avses i 4 och 5 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (1263/1999) tillämpas 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådant det lyder vid den sistnämnda lagens ikraftträdande, samt 5, 6 (*utesl.*) 6 a—6 c (*utesl.*), 7, (*utesl.*) 7 a—7 d (*utesl.*) samt 8 § och 12 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare, sådana de lyder före denna lags ikraftträdande.

(9 mom. som i RP)

(10 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten)

(11—18 mom. som i RP)

Vad som *föreskrivs* i 18 mom. gäller också en arbetstagare, vars i 1—3 punkten avsedda pensionsanordning i anslutning till ett arbetsförhållande som var i kraft när regeringens proposition avläts, ersätts med ett tilläggs-pensions-skydd som ordnas i en pensionsstiftelse eller pensionskassa, eller vars i 1 och 5 punkten avsedda anordning ersätts med en icke formbunden grupp-pensions-försäkring *efter att regeringens proposition om denna lag har avlåtits*.

(20 och 21 mom. som i RP)

Om arbetsgivaren innan denna lag trädde i kraft har ordnat ett pensions-skydd för sina arbetstagare i vilket pensionsbeloppet är större än pensionen enligt minimivillkoren i lagen om pension för arbetstagare, höjs inte detta *tilläggs-pensions-skydd* med anledning av att pensionen enligt minimivillkoren sjunker enligt bestämmelserna i denna lag. Genom en ändring av villkoren för detta *tilläggs-pensions-skydd* eller pensionskassans eller pensionsstiftelsens regler kan dock en minskning som motsvarar föreskrifterna i denna lag göras i *tilläggs-pensions-skyddet*.

En förutsättning för minskningen är att tilläggs-pensionsskyddet har bestämts så att pensionen enligt minimivillkoren och tilläggs-pensionsskyddet tillsammans uppgår till ett sådant belopp att pensionsskyddets penningvärde som helhet inte kan anses ha sjunkit. När en pensionskassa beslutar ändra sina stadgar så att de motsvarar detta moment fattas beslutet oavsett 52 § lagen om försäkringskassor och pensionskassans stadgar med enkel majoritet. Vad som bestäms i den andra meningen i detta moment gäller dock inte registrerade tilläggs-pensionsanordningar enligt 11 § lagen om pension för arbetstagare.

(Utesl.) Den ändring av indexjusteringen, som ikraftträdandet av 7 b § och 9 § 2 mom. i denna lag föranleder, skall beaktas enligt den skälighetsprincip som andra meningen i 12 a § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare förutsätter i de grunder för försäkring enligt 11 § lagen om pension för arbetstagare som social- och hälsovårdsministeriet fastställer.

De penningbelopp som anges i 1 § 1 mom. 3 punkten, 8 d § 1 mom., 19 b § 5 mom. i denna lag samt i ikraftträdelsebestämmelsens 15 mom. motsvarar det löneindex tal som fastställts för år 1966.

(25 mom. som i RP)

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 1 § 3 mom., 1 a §, 4 a § 1, 2, 4 och 5 mom., 4 b, 5 a—5 d, 7, 7 a, 7 b och 8 §,

dess lagrum sådana de lyder, 1 a § 1 och 3 mom. i lag 1130/1998 samt 2, 4 och 5 mom. i lag 1468/1993, 4 a § 1 mom. i lag 631/2002, 4 a § 2 och 5 mom., 5 b § 2, 3 och 5—7 mom., i 7 § 2 mom. det inledande stycket och 1—3, 5 och 6 punkten, 7 § 5 mom., 7 a § 5 mom. och 7 b § 1—6 mom. i lag 560/1993, 4 a § 4 mom., 4 b §, 5 a § 1 mom., 5 b § 4 mom., 5 d §, 7 § 4 mom., 7 a § 1 mom. och 8 § i lag 1483/1995, 5 a § 2 mom., 5 c § 1 mom. och 7 § 1 mom. i lag 1264/1999, 5 b § 1 mom. och 7 b § 7 mom. i lag 879/1994, 5 c § 2 mom. i lag 391/1995, 7 § 2 mom. 4 punkten i lag 1545/1993, 7 a § 2 mom. i lag 1058/1997 samt 3 och 4 mom. i lag 1041/1998, samt

ändras 1 § 1 och 2 mom., 4, 5 och 6 §, 9 § 1 mom., 10 § 5 mom., 10 c § 1 och 2 mom., 12 § och 13 a §,

dess lagrum sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 1004/2000 och 2 mom. i lag 470/1969, 1 § 3 mom. och 4 § 2 mom. i lag 935/1972, 4 § 1 och 6 mom. samt 9 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag 1264/1999, 4 § 3—5 mom., 5 och 6 § i nämnda lag 1483/1995, 4 § 7 mom. i nämnda lag 631/2002, i 9 § 1 mom. det inledande stycket samt 1, 3 och 4 punkten i lag 1294/1996, 10 § 5 mom. och 12 § i nämnda lag 879/1994, 10 c § 1 och 2 mom. i nämnda lag 560/1993 och 13 a § i lag 376/2001, som följer:

1, 4, 5, 6, 9, 10, 10 c och 12 §
(Som i RP)

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7

mom., 1 c och 1 d §, 3 § 2 mom., 3 a (utesl.), 4 (utesl.), 4 a—4 d, 4 f—4 h, 4 j—4 n (utesl.), 5 (utesl.), 5 a—5 c, 6, 7, 7 a—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a—10 d och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 12 d, 13 a och 13 b §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 e, 20,

21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

4.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 4 och 6 a §, 6 b § 2 mom., 8 k § samt 19 § 2 och 3 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 4 § i lag 1282/2001, 6 a § 1 mom., 6 b § 2 mom., 8 k § 4 mom. och 19 § 2 mom. i lag 1486/1995, 6 a § 2 mom. i lag 1266/1999, 8 k § 1 mom., i 8 k § 2 mom. det inledande stycket och 1, 2 och 4 punkten i lag 563/1993 samt 3 punkten i lag 882/1994, i 8 k § 3 mom. i lag 1173/1996 och 19 § 3 mom. i lag 1335/1999, samt

ändras 1 § 3 mom., 6 och 7 §, 8 b § 1 och 3 mom., 8 c § 1 mom., 8 f, 8 h, 8 i och 9 §, 10 § 1 och 2 mom., 11 § 2 mom., 12 § 6 mom., 13 § 2 mom., 14 och 15 § samt 19 § 1 mom.,

av dessa lagrum i 1 § 3 mom. det inledande stycket samt 1, 3 och 4 punkten, 7 § och 8 i § 4 mom. sådana de lyder i nämnda lag 563/1993, 1 § 3 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 976/1993, 6 § 1 och 3 mom. samt 8 h § sådana de lyder i nämnda lag 1486/1995, 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1059/1997, 8 b § 1 och 3 mom., 8 c § 1 mom., 8 f § och 8 i § 3 mom. sådana de lyder i lag 1312/1989, 8 i § 1 mom. och 12 § 6 mom. sådana de lyder i nämnda lag 1335/1999, 8 i § 2 mom. sådant det lyder i lag 1599/1991, 9 § sådan den lyder i lag 668/1985, 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 935/2000 och 2 mom. sådant det lyder i lag 1319/1995, 13 § 2 mom. sådant det lyder i lag 913/1981, 14 § sådan den lyder i lag 661/1976, 15 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 1318/1990 och 3 mom. sådant det lyder i lag 1222/1988 samt 19 § 1 mom. sådant det lyder i lag 377/2001, som följer:

1, 6, 7, 8 b, 8 c, 8 f, 8 h, 8 i och 9—15 §
(Som i RP)

19 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 3 a, 4, 4 a—4 d, 4 f—4 h, 4 j—4 n (*utesl.*), 5 (*utesl.*), 5 a—5 c, 6 a och 7 b §, 7 e § 2 och 3 mom., 7 g—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 b—10 d §, 11 § 2 och 11 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

(1—5 mom. som i RP)

Utän hinder av 2 mom. intjänas från och med ikraftträdandet ny pension för lantbruksföretagarverksamhet som utövas under tiden för invalidpension i enlighet med 5 § 1 mom. 1 punkten lagen om pension för arbetstagare, om det är fråga om full invalidpension, och i enlighet med 5 § 1 mom. 1 eller 2 punkten i nämnda lag, om det är fråga om deltidinvalidpension. Pension som på detta sätt intjänats av lantbruksföretagarverksamhet beviljas enligt 4 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, trots att pensionsfallet för invalidpension har inträffat före denna lags ikraftträdande.

(7—13 mom. som i RP)

5.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 3 och 5 a §, 5 b § 2 mom. samt 17 § 2 och 3 mom.,

av dessa lagrum 3 § sådan den lyder i lag 1281/2001, 5 a § 1 mom., 5 b § 2 mom. och 17 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1485/1995 samt 5 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 1267/1999,

ändras 1 § 3 mom., 5 §, 5 b § 1 mom. 2 punkten, 6, 7, 7 a och 8 §, 9 § 1 mom., 10 § 3 mom., 11, 13 och 14 § samt 17 § 1 mom.,

av dessa lagrum i 1 § 3 mom. det inledande stycket och 1 punkten sådana de lyder i lag 596/1978 samt 2 punkten sådan den lyder i lag 1229/2000, 1 § 3 mom. 3—5 punkten, 6 §, 7 a § 1 mom. samt 2 mom. det inledande stycket och 1, 2 och 4 punkten sådana de lyder i lag 562/1993, 5 § 1 och 3 mom., 5 b § 1 mom. 2 punkten, 7 § 2 mom. och 7 a § 4 mom. sådana de lyder i nämnda lag 1485/1995, 5 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1060/1997, 7 § 3 och 5 mom. sådana de lyder i lag 1326/1988, 7 § 4 mom. sådant det lyder i lag 1334/1999, 7 a § 2 mom. 3 punkten och 13 § sådana de lyder i lag 881/1994, 7 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1174/1996, 8 § sådan den lyder i lag 669/1985, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1436/1991, 11 § 1 och 3 mom. sådana de lyder i lag 656/2000, 14 § sådan den lyder i lag 1002/1997 och 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 35/2002, samt

fogas till lagen en ny 7 b § som följer:

1, 5, 5 b, 6—11, 13 och 14 §
(Som i RP)

17 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 d, 4 f—4 h, 4 j—4 n (*utesl.*), 5, 5 a—5 c, 6 a och 7 b §, 7 e § 2 och 3 mom., 7 g—7 i, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 b—10 d §, 11 § 2 och 11 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a och 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

(1—5 mom. som i RP)

Utän hinder av 2 mom. intjänas från och med denna lags ikraftträdande ny pension för företaggarverksamhet som utövats under tiden för invalidpension i enlighet med 5 § 1 mom. 1 punkten lagen om pension för arbetstagare (*utesl.*) om det är fråga om full invalidpension, från denna lags ikraftträdande och i enlighet med 5 § 1 mom. 1 eller 2 punkten i nämnda lag (*utesl.*) om det är fråga om deltidinvalidpension. Pension som på detta sätt intjänats av företaggarverksamhet beviljas enligt 4 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, trots att pensionsfallet för invalidpensionen har inträffat före denna lags ikraftträdande.

(7—16 mom. som i RP)

6.

Lag**om ändring av folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 22 a §, 26 § 6 mom. och 39 a §, dessa lagrum sådana de lyder, 22 a § i lagarna 564/1993, 1548/1993, 886/1994, 1271/1999, 724/2001 och 633/2002, 26 § 6 mom. i lag 1491/1995 och 39 a § i nämnda lag 564/1993 och lag 981/1994, samt

ändras 20 § 1 mom., 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten, 26 § 2 och 3 mom., 31 § 2 mom., 39 § 5 mom. och 43 a §,

dessa lagrum sådana de lyder, 20 § 1 mom. i lagarna 670/1985, 837/1998 och 70/2002 samt nämnda lag 633/2002, 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten i nämnda lag 1271/1999, 26 § 2 och 3 mom. i senast nämnda lag och lag 1491/1995, 31 § 2 mom. i lag 979/1996, 39 § 5 mom. i lag 837/1998 och 43 a § i nämnda lag 564/1993 samt lagarna 827/1996 och 1368/1999, som följer:

20 §
(Som i RP)

för arbetslösa inte längre har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och att

22 c §

Berättigad till arbetslöshetspension enligt 20 § 1 mom. 3 punkten är en långvarigt arbetslös försäkrad, förutsatt att

(2 mom. som i RP)

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 6 kap. 7 eller 9 § lagen om utkomstskydd

26, 31, 39 och 43 a §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

11.

Lag**om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I denna lag bestäms om förmån som skall betalas för tiden för vård av barn under tre år och för tiden för studier. Förmånen betalas när an-

nan *pension* än deltidspension beviljas med stöd av

(1—12 punkten som i RP)

2 §

Rätt till förmånen har en förälder som på grund av vården av ett barn under tre år är förhindrad att förvärvsarbета och får stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (797/1992). Grunden för förmånen är 500 euro per månad, dock inte för den tid föräldern har rätt till fortsatt tillväxt enligt 6 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt någon annan motsvarande lag eller pensionsstadga enligt 1 §. Rätt till förmån har den förälder som har uppburit föräldrapenning under längre tid, om föräldrarna inte uppger någonting annat. Närmare bestämmelser om förmånen utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Rätt till förmån (*utesl.*) för högst fem år på grundval av studier som lett till högskole- eller yrkesexamen har personer som får studiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994) (*utesl.*). Grunden för förmånen är 500 euro per månad. Närmare bestämmelser om hur den kalkylerade studiepenningen påverkar förmånsbeloppet utfärdas genom statsrådets förordning.

4 §

(1 mom. som i RP)

Förmånen intjänas dock inte av person som får pension enligt lag eller pensionsstadga som nämns i 1 § (*utesl.*).

5 §

(Som i RP)

6 §

För att en förmån enligt 2 § skall kunna fastställas skall barnets förälder i sin till Folkpensionsanstalten riktade ansökan om stöd för hemvård av barn uppge om han eller hon är förhindrad att förvärvsarbета på heltid på grund av vården av ett barn under tre år. Dessutom skall sökanden på begäran av en pensionsanstalt eller Pensionskyddscentralen vid behov lägga fram en utredning om att han eller hon uppfyller förmånsvillkoren.

Läroanstalterna skall underrätta Folkpensionsanstalten om avlagda examina enligt 3 § på det sätt som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Folkpensionsanstalten skall underrätta Pensionskyddscentralen om sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som den förfogar över och som behövs för avgörande av förmånsärendet på det sätt som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

7 §

Beträffande förmåner som pensionsanstalten betalar med stöd av denna lag iaktas i tillämpliga delar vad som i en lag eller pensionsstadga enligt 1 § bestäms om behandling av ärenden, meddelande av beslut, betalning och återkrav av pension, erhållande och utlämnande av uppgifter samt om förfarandet för sökande av ändring. Pensionskyddscentralen skall på det sätt som avses i 10 a § lagen om pension för arbetstagare på begäran meddela sökanden ett beslut om förutsättningarna enligt 2—4 §.

8 och 9 §
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att det under följande fas av arbetspensionsreformen utreds om de som får grunddagpenning enligt utkomstskyddet för arbetslösa kunde tjäna in arbetspension.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att korrigera eftersläpningarna i folkpensionen.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen under följande fas av arbetspensionsreformen gör en ny bedömning av behoven att se över folkpensionssystemet, i synnerhet när det gäller åldersgränsen för ålderdomspension och förtidsminskningen, för att personer med små arbets- eller företagarpensioner skall ha likvärdiga möjligheter att gå i pension flexibelt från och med 63 års ålder i enlighet med de nu godkända pensionslagarna.*
4. *Riksdagen förutsätter att det under följande fas av arbetspensionsreformen utreds hur den pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn på ett rättvist sätt kunde utvidgas särskilt med hänsyn till allt fler olika möjligheter att kombinera arbete och barnavård och att de atypiska anställningarna blir allt vanligare. Riksdagen förutsätter att ett ändringsförslag läggs fram innan de nu godkända lagarna träder i kraft.*
5. *Riksdagen förutsätter att det under följande fas av arbetspensionsreformen utreds om pensionsersättningen av statens medel kunde utsträckas till att gälla beväringar och civiltjänstgörare samt dem som har avbrutit sina studier på grund av sjukdom.*

Helsingfors den 11 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml (delvis)
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /cent (delvis)
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd (delvis)
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löw /sv

Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd (delvis)
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd (delvis)
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml (delvis)
Jaana Ylä-Mononen /cent (delvis)
ers. Anne Huotari /vänst (delvis)
Erkki Kanerva /sd (delvis)
Marjukka Karttunen /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION 1

Motivering

Revidering av arbetspensionslagstiftningen är en betydande finans- och socialpolitisk ändring med effekter långt in i framtiden. Reformen utgår från den fortsatta ekonomiska tillväxten. I pensionspolitiken är det viktigt att förtroendet för pensionssystemets trovärdighet bibehålls.

Kalkylerna för reformen baserar sig på att människor skall stanna i arbetslivet längre än för närvarande. Det centrala målet för pensionsreformen, en senareläggning av pensioneringen, kan inte nås enbart genom ändring av pensionslagstiftningen. Det skall satsas allt mer för att folk skall orka med sitt arbete och i arbetsgemenskapen skall skapas nya modeller för upprätthållande och främjande av arbetsförmågan.

Principerna för revidering av arbetspensionslagstiftningen kan understödjas men propositionen innehåller vissa missförhållanden som vi inte kan godkänna.

För närvarande gäller ett så kallat brutet index där personer som har fyllt 65 år har sämre indexskydd än personer som är yngre än 65 år. Indexsystemet infördes 1996. Detta ledde till höjning av pensioner enligt tre olika index beroende på indexsystemet eller pensionärens ålder. Tre olika index har lett till betydande problem och ojämlikhet när ändringarna i löne- och prisnivån skiljer sig betydligt från varandra.

I reformen föreslås ett enhetligt arbetspensionsindex som skall beakta 80 % av ökningen av kostnadsnivån och 20 % av ökningen av inkomstnivån. De nuvarande arbetspensionerna är ännu små och många av dem som får arbetspension får också folkpension. Pensionerna borde följa ökningen av den allmänna välfärden och deras reella värde borde tryggas. Så sker inte om arbetspensionsindex genomförs på förslaget sätt. Därför föreslår vi pensionsindex där vägningskoefficienten för både höjd lönenivå och kostnadsnivå är 0,5, det vill säga 50/50.

Det är positivt att reformen beaktar pensions tillväxt för oavlönade perioder, för vård av

barn som inte har fyllt tre år och studier. Vi anser dock att förmånen bör grunda sig på 840 euro och inte 500 euro i månaden. Det här skulle vara rättvis pensionspolitik och sporrande familjepolitik. Dessutom föreslår vi att värnplikts- och civiltjänstgöringen också skall inräknas i pensionstillväxt för oavlönade perioden. I de andra nordiska länderna har detta beaktats i motsvarande pensionsreformer.

I det nya systemet blir pensionsåldern för arbetspension och folkpension olika. Detta innebär att låginkomsttagare inte har ekonomiska möjligheter att gå i pension före 65 år eftersom folkpension kompletterar deras pensionsskydd. Denna linjedragning gör att de som får en liten eller en stor arbetspension behandlas olika.

Vi anser att de som vill gå i pension vid en ålder för ålderspension enligt arbetspension. Därför föreslår vi att förtidsminskningen av ålderspension är 0,2 % i stället för föreslagna 0,4 % per månad för dem som har rätt till folkpension efter att ha fyllt 65 år.

Med tanke på helheten i pensionsskyddet skulle det vara logiskt att i fråga om folkpension görs samma ändringsförslag som i arbetspensioner inom den privata sektorn.

En stor fråga för pensionärernas utkomst är särskilt det att pensionerna är små. Ett av våra viktigaste pensionspolitiska mål är att lyfta 150 000—200 000 pensionärer ovanför fattigdomsgränsen.

Enligt Folkpensionsanstaltens kalkyler släpar folkpensionen 50 euro efter arbetspensioner. Folkpensioner justeras endast på basis av konsumentprisindex. En orsak till eftersläpningen av folkpensionerna är just att de höjs endast i förhållande till prisstegringen.

Folkpensionen har en stor betydelse för lågavlönade, ofta kvinnor, för dem som arbetar hemma utan lön, småföretagare och dem som har en oenhetlig arbetshistoria med avbrott såsom långtidsarbetslösa, närståendevårdare, hemmamammor och personer med korta anställningar.

Det finns allt mer av sådana atypiska anställningar och för dessa personer kommer folkpensionen fortfarande spela en betydande roll som garant för låginkomsttagarnas pensionskydd.

Små folkpensioners betydelse i tryggheten av minimiskydd har minskat, eftersom de i 40 års tid har justerats med index som är mindre än för arbetspensionerna. Om man vid förhöjningen av folkpensioner också skulle beakta ökningen av inkomstnivån skulle separata nivåförhöjningar inte behövas när pensionen skulle följa den allmänna inkomstutvecklingen.

Vi föreslår ett uttalande om att när pensionsystem utvecklas bör folkförsäkringen tryggas genom att förenhetliga folkpensionsindex med arbetspensionsindex och genom en nivåförhöjning av de lägsta pensionerna. Dessutom föreslår vi att när beredningen av pensionslagstift-

ningen fortsätter bör bestämmelserna om oavlönade perioder ingå i folkpensionslagstiftningen.

Förslaget

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslagen 2—5 och 7—10 i utskottets betänkande godkänns utan ändringar,

*att 6 a och 9 § i det första lagförslaget, 20 § i det sjätte lagförslaget och 1—3 § och lagrubriken i det elfte lagförslaget i betänkandet godkänns med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

*att uttalanden enligt reservationen godkänns (**Reservationens förslag till uttalanden**).*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 § 4 mom., 4 e §, 4 f § 1 mom. 3 punkten, 6 b och 6 c §, mellanrubriken före 7 §, mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g §, mellanrubriken före 7 h §, 8 § 5 och 7—8 mom. samt 11 § 6 och 9 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 4 mom. i lag 639/1966, 4 e § 1 mom. i lag 630/2002, 4 e § 2 och 3 mom. i lag 375/2001, 4 f § 1 mom. 3 punkten i lag 603/1986, 6 b § 1 och 2 mom. i lag 1057/1997 samt 3 mom. i lag 1040/1998, 6 b § 4 mom., 6 c §, mellanrubriken före 7 §, 4 e § 5 mom. samt 8 § 7 mom. i lag 559/1993, 4 e § 4 mom., mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g § samt mellanrubriken före 7 h § i lag 1482/1995, 8 § 5 mom. i lag 991/1996 och 8 mom. i lag 1495/1995 samt 11 § 6 och 9 mom. i lag 654/2000,

ändras 1 § 1 och 4 mom., 1 a § 1 mom., 1 c § 5 mom., 2 §, 3 a §, 4 § 1, 2 och 6 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3 mom., 4 mom. 2 punkten samt 10 och 11 mom., i 4 f § 1 mom. det inledande stycket samt 4 och 7 punkten, 4 f § 3 mom., 4 g § 2 mom., 4 h § 1 mom. 2 punkten, 5, 5 a och 5 b §, 5 c § 3 mom., 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, i 8 § 1—3 och 10 mom. samt det inledande stycket i 4 mom., 8 c § 3 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) 11 § 2, 3 och 8 mom., 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 12 b § 1 och 2 mom., 12 c § 1 mom., 19 b § 5 mom. samt 19 e § 1 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, i 1 § 1 mom. det inledande stycket och 1 punkten, i 4 f § 1 mom. det inledande stycket, 5 b § 1, 2, 4 och 6—8 mom., 6 §, i 6 a § 2 mom. det inledande stycket samt 1—3

och 5 och 6 punkten, 6 a § 4 mom. 2 punkten och 5 mom., 8 § 3 och 10 mom., 8 c § 3 mom. och 12 b § 2 mom. i nämnda lag 559/1993, 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten och 4 mom. samt 5 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1057/1997, 7 f § 3 mom. i lag 1167/1996, 1 § 1 mom. 4 punkten i lag 593/1978, 1 a § 1 mom. i lag 454/1974, 1 c § 5 mom., 3 a § 1 mom., 4 § 6 mom., 4 g § 2 mom., i 5 § 1 mom. det inledande stycket samt 2 och 3 punkten, 5 § 2 och 3 mom., 5 b § 3 och 5 mom., 6 a § 1 mom. och i 4 mom. det inledande stycket, 7, 7 a och 7 b §, 7 c § 2—4 mom., 7 d och 7 e §, i 7 f § 1 mom. det inledande stycket samt 1 och 2 punkten, 7 f § 2 och 4 mom., 7 g §, 7 h § 2—6 mom., 8 § 1 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) och 19 e § 1 mom. i nämnda lag 1482/1995, 2 § i lag 147/2002, 3 a § 2 mom. i lag 390/1995, 4 § 1 mom., 4 f § 1 mom. 4 och 7 punkten i nämnda lag 603/1986, 4 § 2 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3, 10 och 11 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom. och 12 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1263/1999, 4 c § 4 mom. 2 punkten i lag 50/1985, 4 f § 3 mom. samt 5 § 4 och 5 mom. i lag 221/1998, 4 h § 1 mom. 2 punkten i lag /2002, 5 § 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag 630/2002, 5 c § 3 mom. i lag 605/1989, 6 a § 2 mom. 4 punkten och 3 mom. i lag 1544/1993, 6 a § 4 mom. 1 punkten i nämnda lag 1040/1998, 7 c § 1 mom. i lag 79/2001, 7 f § 1 mom. 3—5 punkten i lag 1279/2000, 8 § 2 mom. i nämnda lag 1495/1995 och i 4 mom. det inledande stycket i lag 663/1985 samt 10 mom. i lag 592/1985, 11 § 2 och 3 mom. i lag 459/1986 samt 8 mom. i nämnda lag 654/2000, 12 b § 1 mom. i lag 979/1993, 12 c § 1 mom. i lag 561/1998 och 19 b § 5 mom. i lag 1331/1999, och

fogas till lagen en ny mellanrubrik före 12 § och en ny 7 i § som följer:

1, 1 a, 1 c, 2, 3 a, 4, 4 c, 4 f—4 h, 5, 5 a—5 c och
6 §
(Som i ShUB)

6 a §

(1 mom. som i ShUB)

Grund för pensionen utgör 100 procent av den arbetsinkomst som ligger till grund för den förmån som avses i 1 mom. 1 punkten, 75 procent av den inkomst som ligger till grund för de förmåner som avses i 2—3 punkten och 65 procent av den inkomst eller arbetsinkomst som ligger till grund för de förmåner som avses i 4—9 punkten. Om emellertid en förmån som avses i 1 punkten därför att förvärvsinkomster saknas eller de har varit låga har betalats till ett belopp motsvarande minimidagpenning, är den nämnda grunden 840 euro i månaden.

Moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenningperiod berättigar till pension enligt denna lag så, att intjänandetiden med den tid som avses i 1 mom. 1 punkten medräknad är sammanlagt 12 månader per barn (fortsatt tillväxt). Grunden för den fortsatta tillväxten är den arbetsinkomst som ligger till grund för en sådan förmån som avses i 1 mom. 1 punkten. Om emellertid den nämnda förmånen därför att

förvärvsinkomster saknas eller de har varit låga har betalats till ett belopp motsvarande minimidagpenning, är den nämnda grunden 840 euro i månaden. Rätt till fortsatt tillväxt har dock den förälder som har uppburit föräldradagpenning under längre tid, om föräldrarna inte uppger något annat.

För värnplikts- och civiltjänstgöringstiden finns på motsvarande sätt rätt till pension enligt denna lag. Grunden för tillväxten är 840 euro i månaden. (Nytt 4 mom.).

7, 7 a—7 i, 8, 8 c och 8 d §
(Som i ShUB)

9 §

Pensionen justeras kalenderårsvis med ett index i vilket vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,5 (*arbetspensionsindex*). Grunden för fastställande av *arbetspensionsindex* är de genomsnittliga årliga ändringarna i löne- och konsumentprisnivån under föregående kalenderårs tredje kvartal. När lönekoeficienten fastställs minskas ändringen i lönenivån med ett belopp som

mosvarar ändringen i början av föregående kalenderår i den arbetstagarnas pensionsavgift som avses i den första meningen i 12 b § 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer genom förordning arbetspensionsindex för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket det tillämpas.

11, 12, 12 b, 12 c, 19 b och 19 e §
(Som i ShUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

6.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 22 a §, 26 § 6 mom. och 39 a §, dessa lagrum sådana de lyder, 22 a § i lagarna 564/1993, 1548/1993, 886/1994, 1271/1999, 724/2001 och 633/2002, 26 § 6 mom. i lag 1491/1995 och 39 a § i nämnda lag 564/1993 och lag 981/1994, samt

ändras 20 § 1 mom., 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten, 26 § 2 och 3 mom., 31 § 2 mom., 39 § 5 mom. och 43 a §,

dessas lagrum sådana de lyder, 20 § 1 mom. i lagarna 670/1985, 837/1998 och 70/2002 samt nämnda lag 633/2002, 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten i nämnda lag 1271/1999, 26 § 2 och 3 mom. i senast nämnda lag och lag 1491/1995, 31 § 2 mom. i lag 979/1996, 39 § 5 mom. i lag 837/1998 och 43 a § i nämnda lag 564/1993 samt lagarna 827/1996 och 1368/1999, samt

fogas till 20 §, sådan den lyder i lagarna 670/1985, 654/1993, 979/1996, 1271/1999 och 70/2002 ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

20 §

(1 mom. som i ShUB)

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. om ålderdomspension betalas ålderspension före ingången av den månad som följer på den då mottagaren fyller 65 år åt en person som får pension som avses i 26 § 1 mom. 1 punkten. Ålderspension betalas minskad med 0,2 procent för varje sådan månad under vilken pensionen

betalas tidigare än före ingången av den månad som följer på den då mottagaren fyller 65 år. (Nytt 2 mom.)

22 c, 26, 31, 39 och 43 a §
(Som i ShUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

11.

Lag

om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år, tiden för studier, värnpliktstjänstgöring eller civiltjänstgöring

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I denna lag bestäms om förmån som skall betalas för tiden för vård av barn under tre år, för tiden för studier, värnpliktstjänstgöring och civiltjänstgöring. Förmånen betalas när annan pension än deltidspension beviljas.

(1—12 punkten som i ShUB)

2 §

Rätt till förmånen har en förälder som på grund av vården av ett barn under tre år är förhindrad att förvärvsarbeta och får stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privatvård av barn (797/1992). Grunden för förmånen är 840 euro per månad, dock inte för den tid föräldern har rätt till fortsatt tillväxt enligt 6 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt någon annan motsvarande lag eller pensionsstadga enligt 1 §. Rätt till förmån har den förälder som har uppburit föräldrapenning under längre tid, om

föräldrarna inte uppger någonting annat. Närmare bestämmelser om stödet utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Rätt till förmån har den för högst fem år på grundval av studier som leder till högskole- eller yrkesexamen som får studiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994). Grunden för förmånen är 840 euro per månad. Närmare bestämmelser om den kalkylerade studiepenningens verkningar vid uträkning av förmånen utfärdas genom statsrådets förordning. Rätt till förmånen har på motsvarande sätt för tjänstgöringstiden den som fullgjort värnplikts- och civiltjänstgöring. Grunden för förmånen är 840 euro per månad.

4—9 §

(Som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att när pensionsystem utvecklas bör folkförsäkringen tryggas bland annat genom att förenhetliga folkpensionsindex med arbetspensionsindex och genom en nivåförhöjning av de lägsta pensionerna.
2. Riksdagen förutsätter att när beredning av pensionslagstiftningen fortsätter bör bestämmelserna om oavlönade perioder ingå i folkpensionslagstiftningen.

Helsingfors den 11 februari 2003

Juha Rehula /cent
Niilo Keränen /cent
Inkeri Kerola /cent

Jaana Ylä-Mononen /cent
Merikukka Forsius /gröna

RESERVATION 2

Allmän motivering

Det pensionspaket som bygger på en överenskommelse mellan arbetsmarknadsorganisationerna som ingår i regeringens proposition är den största pensionspolitiska förändringen på årtionden. Det har inte funnits tillräckligt mycket tid för att överföra de förslag som ingår i arbetsmarknadsorganisationernas överenskommelse till en hållbar lagstiftning. Därför borde mera tid ha reserverats för behandlingen i riksdagen för att möjliggöra en noggrann utredning av alla effekter och genomförandet av de ändringar som behövs. Riksdagen har ansvar för lagstiftningen. Folkpensionssystemet utgör grunden för medborgarnas grundskydd och riksdagen har ett särskilt ansvar för dess hållbarhet liksom också de människor som redan är pensionerade. Nu har riksdagen inte velat ta på sig detta ansvar. Man ville inte göra de ändringar som behövs för att trygga en behandling på lika villkor och hindra att vissa människor blir lidande ens i folkpensionens ålderspension. Jag föreslår alltså i denna reservation betydande ändringar i regeringens proposition.

*Detaljmotivering***1. Lag om ändring av pension för arbetstagarer**

4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. — LM 122/2002 rd. Utifrån lagmotion (LM 122/2002 rd) föreslår jag att orden "åtminstone under ett år" stryks ur paragraferna. Kravet att invalidpension endast kan beviljas när arbetsförmågan är nedsatt åtminstone under ett år leder till att dessa personer blir lidande av systemet när sjukpenning inte efter maximitiden på 300 dagar kan betalas på nytt förrän arbetstagaren fortlöpande i 12 månader har varit arbetsförmögen. När dessa bestämmelser tillämpas samtidigt kan det i värsta fall leda

till en situation som strider mot 19 § 2 mom. i grundlagen om att ingen skall bli lidande av ett system, då en person som visserligen konstateras vara icke arbetsför inte kan beviljas en förmån i enlighet med någondera lagen.

4 c §. Jag föreslår att orden "en före 1950 född" stryks ur paragrafen. Om arbetslöshetspensionen upphävs kan det leda till att långvarigt arbetslösa blir lidande av systemet.

5 § 1 mom. 3 punkten. Jag föreslår att superpensionstillväxten 4,5 % efter 63 års ålder stryks för att skapa utrymme för andra korrigeringar. En pensionstillväxt på 1,9 % kan anses vara ett tillräckligt incitament också för dem som fyllt 63 år. De människor som har en bra ställning orkar bättre och längre i arbetslivet och kan också lättare behålla sin arbetsplats. Arbete med full lön förbättrar i och för sig redan deras situation i jämförelse med sådana som redan tidigare har förlorat sin arbetsförmåga och sitt arbete. De sistnämnda människornas möjlighet att få pension tidigare har försvårats på många sätt.

6 a §. Jag föreslår att också de som får grunddagpenning intjänar pension under arbetslöshetstiden. Både grundlagsutskottet och arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet har föreslagit att de som erhåller grunddagpenning bör jämföras med dem som får inkomstrelaterad dagpenning.

7 c § 5 mom. Jag föreslår att momentet stryks. Rätten under den återstående tiden har ofta stor betydelse för pensionsbeloppet och denna rättighet förbättras. Långtidsarbetslösa kan dock bli utan rättigheten för den återstående tiden. Det särskilda kravet att arbetstagaren också skall ha haft förvärvsinkomster under fem års tid kan leda till att dessa personer blir lidande av systemet.

7 c § 6 mom. Jag föreslår att 20 % som nämns i momentet sänks till 7 procent. Kravet på att pensionsskyddet skall ha sjunkit med 20 procent på grund av vård av ett barn under tre år innan det korrigeras är alltför strängt. Det leder till att granskningen i praktiken i allmänhet inte tillämpas.

7 g § 1 mom. Arbetslöshetspension eller rehabiliteringsstöd höjs från och med ingången av det kalenderår för vilket pension eller rehabiliteringsstöd har betalats under sammanlagt fem kalenderår. När arbetstagarens ålder är över 55 år, görs ingen förhöjning. Förhöjningen är motiverad också för dem som fyllt 55 år eftersom de ännu hinner få invalidpension till och med 7 år före ålderspensionen vid 63 år. Därför bör en ändring i lagen göras före den träder i kraft som går ut på att förhöjningen av pensionen också betalas åt dem som är över 55 år.

7 h §. Jag föreslår att paragrafen stryks. Om pensionsskyddet för de kommande åren binds vid förändringen i livslängden minskar detta avsevärt kommande generationers pensioner. Ibruktageandets av livslängdskoefficienten är en orimlig försämring för dem som går i invalidpension eller blir arbetslösa, eftersom de inte kan förbättra sin intjänade pension genom att stanna kvar i arbetet under en längre tid. Dessutom är definitionen av livslängdskoefficienten i 7 h § 3 mom. så svåröverskådlig att den inte uppfyller det grundläggande kravet på god lagstiftning.

9 § 2 mom. Jag föreslår en ändring i indexjusteringen av löpande pensioner i stället för 0,2 %/0,8 % som regeringen föreslår. Det brutna indexet bör rättas till genom att bevilja alla sk. medelindex det vill säga både lönerns och prisernas inverkan på index bör vara 50 %. Årliga indexförhöjningar har en central betydelse för att pensionärerna skall bevara sin köpkraft. Därför är pensionärernas krav på att effekterna av den allmänna lönenivån i landet bättre beaktas också i alla pensioner berättigad.

6. Lag om ändring av folkpensionslagen

20 § 1 mom. 3 punkten. Jag föreslår att orden "född före 1950" stryks. Det är motiverat att arbetslöshetspensionen bibehålls också för personer som är födda 1950 och senare. De långtidsarbetslösa som inte mera får arbetslöshetspension är tvungna att under en oskäligt lång tid endast ha arbetsmarknadsstöd. Grundlagsutskottet har inte utrett ärendet med tanke på förbudet i 19 § 2 mom. i grundlagen om att någon blir lidande av ett system.

20 § ett nytt 2 mom. Jag föreslår att en person som fyllt 63 år också kan få folkpension om personen vill använda sin möjlighet att gå i ålderspension. Folkpensionens andel föreslås sänkas 0,2 % per månad fram till 65 års ålder. När en person är 63 år är ålderspensionen alltså 4,8 % lägre än full folkpension. Om det inte är möjligt att också erhålla folkpension hamnar speciellt lågavlönade personer och kvinnor som sköter barn hemma, företagare och långtidsarbetslösa i en sämre situation. Arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet föreslår enhälligt att lagen ses över till denna del. Möjligheten att få förtida ålderdomspension där förtidsminskningen är 0,4 procent per månad och som för alltid förblir lägre kan inte anses vara tillräcklig.

22 c §. Jag föreslår i enlighet med lagmotion (LM 184/2002 rd) att arbetslöshetspension beviljas som folkpension också som ett skyddsnät för sådana långtidsarbetslösa som inte når upp till utkomstskyddets tilläggsdagar. Det måste vara möjligt att som folkpension också få arbetslöshetspension som beviljas när en person har fått arbetsmarknadsstöd minst 500 dagar före 60 års ålder.

I dag har de som är födda 1945 och senare ofta redan blivit utanför arbetslöshetspensionssystemet eftersom de fallit tillbaka på arbetsmarknadsstödet då 500 dagar har uppfyllts före 57 års ålder. Många har redan nått 500 dagar innan de har fyllt 55 år och har inte blivit delaktiga av VETY-rätten (10 mån. fullgånget arbetsförhållande, från och med 1.1.2003 8 mån.). För dem som är födda 1950 eller senare blir situationen

ännu besvärligare eftersom de kan nå dessa tilläggsdagar först om de har fyllt 59 år innan 500 dagar har uppnåtts. De måste alltså ha varit minst 57 år 1 mån. när de blev arbetslösa. För dem har också gränsen för VETY-rätten (8 mån. fullgånget arbete) höjts, dvs. de måste fylla 57 år innan 500 dagar har nåtts.

11. Lag om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år, beväringstid eller för tiden för studier

1 §. Jag föreslår att pension skall intjänas också under beväringstid- och civiltjänstgöringstid. Där-

för avviker lagrubriken också från det som utskottet föreslår. I framtiden är det motiverat att utvidga pensionstillväxten också till frivillig värnplikt för kvinnor.

Förslaget

På grundval av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslagen 2—5 och 7—10 godkänns i enlighet med betänkandet och

att lagförslagen 1, 6 samt 11 godkänns med ändringar (Reservationens förslag till ändringar).

Reservationens förslag till ändringar

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 § 4 mom., 4 e §, 4 f § 1 mom. 3 punkten, 6 b och 6 c §, mellanrubriken före 7 §, mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g §, mellanrubriken före 7 h §, 8 § 5 och 7—8 mom. samt 11 § 6 och 9 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 4 § 4 mom. i lag 639/1966, 4 e § 1 mom. i lag 630/2002, 4 e § 2 och 3 mom. i lag 375/2001, 4 f § 1 mom. 3 punkten i lag 603/1986, 6 b § 1 och 2 mom. i lag 1057/1997 samt 3 mom. i lag 1040/1998, 6 b § 4 mom., 6 c §, mellanrubriken före 7 §, 4 e § 5 mom. samt 8 § 7 mom. i lag 559/1993, 4 e § 4 mom., mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g § samt mellanrubriken före 7 h § i lag 1482/1995, 8 § 5 mom. i lag 991/1996 och 8 mom. i lag 1495/1995 samt 11 § 6 och 9 mom. i lag 654/2000,

ändras 1 § 1 och 4 mom., 1 a § 1 mom., 1 c § 5 mom., 2 §, 3 a §, 4 § 1—3 och 6 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3 mom., 4 mom. 2 punkten samt 10 och 11 mom., i 4 f § 1 mom. det inledande stycket samt 4 och 7 punkten, 4 f § 3 mom., 4 g § 2 mom., 4 h § 1 mom. 2 punkten, 5, 5 a och 5 b §, 5 c § 3 mom., 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, i 8 § 1—3 och 10 mom. samt det inledande stycket i 4 mom., 8 c § 3 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) 11 § 2, 3 och 8 mom., 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 12 b § 1 och 2 mom., 12 c § 1 mom., 19 b § 5 mom. samt 19 e § 1 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, i 1 § 1 mom. det inledande stycket och 1 punkten, i 4 f § 1 mom. det inledande stycket, 5 b § 1, 2, 4 och 6—8 mom., 6 §, i 6 a § 2 mom. det inledande stycket samt 1—3 och 5 och 6 punkten, 6 a § 4 mom. 2 punkten och 5 mom., 8 § 3 och 10 mom., 8 c § 3 mom. och 12 b § 2 mom. i nämnda lag 559/1993, 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten och 4 mom. samt 5 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1057/1997, 7 f § 3 mom. i lag 1167/1996, 1 § 1 mom. 4 punkten i lag 593/1978, 1 a §

ShUB 58/2002 rd — RP 242/2002 rd

1 mom. i lag 454/1974, 1 c § 5 mom., 3 a § 1 mom., 4 § 6 mom., 4 g § 2 mom., i 5 § 1 mom. det inledande stycket samt 2 och 3 punkten, 5 § 2 och 3 mom., 5 b § 3 och 5 mom., 6 a § 1 mom. och i 4 mom. det inledande stycket, 7, 7 a och 7 b §, 7 c § 2—4 mom., 7 d och 7 e §, i 7 f § 1 mom. det inledande stycket samt 1 och 2 punkten, 7 f § 2 och 4 mom., 7 g §, 7 h § 2—6 mom., 8 § 1 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) och 19 e § 1 mom. i nämnda lag 1482/1995, 2 § i lag 147/2002, 3 a § 2 mom. i lag 390/1995, 4 § 1 mom., 4 f § 1 mom. 4 och 7 punkten i nämnda lag 603/1986, 4 § 2 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3, 10 och 11 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom. och 12 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1263/1999, 4 c § 4 mom. 2 punkten i lag 50/1985, 4 f § 3 mom. samt 5 § 4 och 5 mom. i lag 221/1998, 4 h § 1 mom. 2 punkten i lag /2002, 5 § 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag 630/2002, 5 c § 3 mom. i lag 605/1989, 6 a § 2 mom. 4 punkten och 3 mom. i lag 1544/1993, 6 a § 4 mom. 1 punkten i nämnda lag 1040/1998, 7 c § 1 mom. i lag 79/2001, 7 f § 1 mom. 3—5 punkten i lag 1279/2000, 8 § 2 mom. i nämnda lag 1495/1995 och i 4 mom. det inledande stycket i lag 663/1985 samt 10 mom. i lag 592/1985, 11 § 2 och 3 mom. i lag 459/1986 samt 8 mom. i nämnda lag 654/2000, 12 b § 1 mom. i lag 979/1993, 12 c § 1 mom. i lag 561/1998 och 19 b § 5 mom. i lag 1331/1999, och

fogas till lagen en ny mellanrubrik före 12 § och en ny 7 i § som följer:

1, 1 a, 1 c, 2 och 3 a §
(Som i ShUB)

(3, 4, 10 och 11 mom. som i ShUB)

4 §

4 f—4 h §
(Som i ShUB)

(1 och 2 mom. som i ShUB)

Arbetstagare vars arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller handikapp beräknas vara nedsatt med minst två femtedelar har rätt till invalidpension. Vid bedömning av den nedsatta arbetsförmågan beaktas den förmåga arbetstagaren har kvar att skaffa förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete som arbetstagaren med rimlighet kan utföra med beaktande av arbetstagarens utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt med dessa jämförbara övriga omständigheter. Om arbetsförmågan varierar beaktas de årliga inkomsterna. (Nytt 3 mom.)

5 §

Pensionen tillväxer årligen på grundval av pensionsgrundande arbetsförtjänst som omfattas av denna lag för ettvarit år med
(1 och 2 punkten som i ShUB)
(3 punkten *utesl.*)
(2—7 mom. som i ShUB)

5 a §
(Som i ShUB)

5 b §

Invalidpension beviljas antingen som full pension eller som delinvalidpension. Full invalidpension beviljas arbetstagare vars arbetsförmåga, uppskattad enligt 4 § 3 mom., är nedsatt (*utesl.*) med minst 3/5. I annat fall beviljas invalidpensionen som delinvalidpension.
(2—7 mom. som i ShUB)

(6 mom. som i ShUB)

4 c §

Berättigad till arbetslöshetspension är en (*utesl.*) långvarigt arbetslös arbetstagare när han har fyllt 60 år fram till det att han fyller 63 år, förutsatt att

5 c och 6 §
(Som i ShUB)

(2 punkten som i ShUB)

6 a §

Till pension berättigar också följande förmåner eller de arbets- och förvärvsinkomster som de grundar sig på:

(1 och 2 punkten som i ShUB)

3) inkomst som ligger till grund för *arbetslöshetsdagpenning* enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa under förutsättning att dagpenningen har erhållits före 63 år i egenskap av sådan löntagare som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller sådan företagare som avses i nämnda lags 1 kap. 6 § 2 mom.,

(4—9 punkten som i ShUB)

(2 och 3 mom. som i ShUB)

7, 7 a och 7 b §
(Som i ShUB)

7 c §

(1—4 mom. som i ShUB)

(5 mom. *utesl.*)

Om arbetstagarens förvärvsinkomster under granskningstiden är mindre än den stabiliserade inkomstnivån på grund av vård av ett barn under tre år och pensionsskyddet till följd av detta skulle ha sjunkit med minst 7 procent, används, utan hinder av vad som bestäms ovan i denna paragraf, på ansökan av arbetstagaren såsom inkomst enligt 7 c § 1 mom. den arbetsinkomst som barnavårdstiden inte har minskat. Härvid beaktas dock förvärvsinkomster som erhållits under de högst tio senaste åren.

7 d—7 g §
(Som i ShUB)

7 h §
(*Utesl.*)

7 i, 8, 8 c och 8 d §
(Som i ShUB)

9 §

Pensionen justeras kalenderårsvis med ett index i vilket vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,5 (APL-pensionsindex) *Grunden för fastställande av arbetspensionsindex är de genomsnittliga årliga ändringarna i löne- och konsumentprisnivån under föregående kalenderårs tredje kvartal. När lönekoefficienten fastställs minskas ändringen i lönenivån med ett belopp som motsvarar ändringen i början av föregående kalenderår i den arbetstagarnas pensionsavgift som avses i den första meningen i 12 b § 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer genom förordning arbetspensionsindex för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket det tillämpas.*

11, 12, 12 b, 12 c, 19 b och 19 e §
(Som i ShUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

6.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 22 a §, 26 § 6 mom. och 39 a §,

dess lagrum sådana de lyder, 22 a § i lagarna 564/1993, 1548/1993, 886/1994, 1271/1999, 724/2001 och 633/2002, 26 § 6 mom. i lag 1491/1995 och 39 a § i nämnda lag 564/1993 och lag 981/1994, samt

ändras 20 § 1 mom., 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten, 26 § 2 och 3 mom., 31 § 2 mom., 39 § 5 mom. och 43 a §,

dessas lagrum sådana de lyder, 20 § 1 mom. i lagarna 670/1985, 837/1998 och 70/2002 samt nämnda lag 633/2002, 22 c § 1 mom. 2 punkten och 22 c § 2 mom. 2 punkten i nämnda lag 1271/1999, 26 § 2 och 3 mom. i senast nämnda lag och lag 1491/1995, 31 § 2 mom. i lag 979/1996, 39 § 5 mom. i lag 837/1998 och 43 a § i nämnda lag 564/1993 samt lagarna 827/1996 och 1368/1999, samt

fogas till 20 §, sådan den lyder i lagarna 670/1985, 564/1993, 979/1996, 1271/1999 och 70/2002 ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 22 §, sådan den lyder i lagarna 53/1985, 1271/1999 och 633/2002 ett nytt 5 mom., som följer:

20 §

I folkpension betalas

(1 och 2 punkten som i ShUB)

3) arbetslöshetspension i fall som avses i 22 c § till en långvarigt arbetslös person (*utesl.*) som fyllt 60 men inte 65 år och som inte får invaliditetspension eller förtida ålderdomspension enligt denna lag.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. om ålderdomspension betalas ålderdomspension före ingången av den månad som följer på den då mottagaren fyller 65 år åt en person som får pension som avses i 26 § 1 mom. 1 punkten. Ålderdomspensionen betalas minskad med 0,2 procent för varje sådan månad under vilken pensionen betalas tidigare än före ingången av den månad som följer på den då mottagaren fyller 65 år. (Nytt 2 mom.)

22 c §

(1 och 2 mom. som i ShUB)

Med avvikelse från vad som förskrivs ovan är också en arbetsökande som fyllt 60 år berättigad till arbetslöshetspension om den arbetsökande innan han eller hon blev arbetslös har intjänat grundpension eller annan därmed jämförbar pension som är grundad på arbets- eller tjänsteförhållande som avses i 8 § 4 mom. i lagen om pension för arbetstagare sammanlagt minst 15 år, av vilka minst fem år under de senaste 20 åren före arbetstagaren blev arbetslös och som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) del III kap. 7 har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar före pensioneringen inträffar. (Nytt 5 mom.)

26, 31, 39 och 43 a §

(Som i ShUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i ShUB)

11.

Lag

om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år, *beväringstid, civiltjänstgöringstid* eller för tiden för studier

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I denna lag bestäms om förmån som skall be-

talas för tiden för vård av barn under tre år, *beväringstid och civiltjänstgöringstid* och för ti-

den för studier. Förmånen betalas när annan pension än deltidspension beviljas:
(1—12 punkten som i ShUB)

2—9 §
(Som i ShUB)

Helsingfors den 11 februari 2003

Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst

Jag omfattar reservationen när det gäller 6 a och 7 h § i det första lagförslaget samt det sjätte lagförslaget.

Marjaana Koskinen /sd

RESERVATION 3

Motivering

Regeringens proposition behövs som helhet för att Finland skall kunna bereda sig på ökade pensionsutgifter eftersom befolkningen blir äldre. Propositionen beaktar dock inte tillräckligt de ökade utkomstskillnaderna mellan pensionärerna utan till och med ökar dessa till vissa delar. Folkpensionens nivå har blivit mycket låg på grund av de svaga indexet och uteblivna tillräckliga nivåförhöjningar. Folkpensionens nivåförhöjning är pensionspolitiskt den mest brådskande reformen. Genom den kan man påverka situationen för pensionärer med de lägsta inkomsterna. Nivåskillnaderna för pensioner kan utjämnas också genom ett pensionstak för de allra högsta av pensionerna som också skulle leda till besparingar i pensionsutgifterna på ett rättvist sätt. I anslutning till detta föreslår jag ett förslag till uttalande.

Förslaget i propositionen om pensionstillväxt för den oavlönade perioden för vård av barn är en viktig reform som man väntat länge på. Propositionen avgränsar dock pensionstillväxten endast för tiden för vård av ett barn under tre år. Ett rikligt antal föräldrar som sköter sina barn som inte har uppnått skolåldern omfattas därigenom inte av förmånen. Särskilt viktigt skulle det vara att utsträcka pensionstillväxten att gälla föräldrar som hela tiden sköter ett handikappat

barn. Att sköta även ett större handikappat barn är ofta betydligt mera krävande än skötseln av ett friskt barn under tre år. Dessutom är det mycket vanligt att de som sköter ett handikappat barn rätt så ofta inte omfattas av stödet för närståendevård som ger rätt till pensionstillväxt. I fortsättningen bör pensionstillväxten gälla alla föräldrar som sköter hemma ett barn under skolåldern men i detta skede föreslår jag att förmånen utvidgas att gälla den som sköter flera barn under skolåldern och den som sköter ett barn som kräver särskild vård.

Grunden för förmånen på 500 euro som regeringen föreslår är för liten i förhållande till värdet av det utförda arbetet. Därför föreslår jag att grunden för förmånen för tiden för vård av barn skall vara 1 000 euro.

I övrigt omfattar jag första reservationen till betänkandet.

Förslaget

Med stöd av det ovanstående föreslår jag

att 6 a § i det första lagförslaget samt 1—3 § och lagrubriken i det elfte lagförslaget godkänns med ändringar (Reservationens ändringsförslag), och

att ett förslag till uttalande godkänns (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag**1.****Lag****om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 § 4 mom., 4 e §, 4 f § 1 mom. 3 punkten, 6 b och 6 c §, mellanrubriken före 7 §, mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g §, mellanrubriken före 7 h §, 8 § 5 och 7—8 mom. samt 11 § 6 och 9 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 4 § 4 mom. i lag 639/1966, 4 e § 1 mom. i lag 630/2002, 4 e § 2 och 3 mom. i lag 375/2001, 4 f § 1 mom. 3 punkten i lag 603/1986, 6 b § 1 och 2 mom. i lag 1057/1997 samt 3 mom. i lag 1040/1998, 6 b § 4 mom., 6 c §, mellanrubriken före 7 §, 4 e § 5 mom. samt 8 § 7 mom. i lag 559/1993, 4 e § 4 mom., mellanrubriken före 7 f §, mellanrubriken före 7 g § samt mellanrubriken före 7 h § i lag 1482/1995, 8 § 5 mom. i lag 991/1996 och 8 mom. i lag 1495/1995 samt 11 § 6 och 9 mom. i lag 654/2000,

ändras 1 § 1 och 4 mom., 1 a § 1 mom., 1 c § 5 mom., 2 §, 3 a §, 4 § 1, 2 och 6 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3 mom., 4 mom. 2 punkten samt 10 och 11 mom., i 4 f § 1 mom. det inledande stycket samt 4 och 7 punkten, 4 f § 3 mom., 4 g § 2 mom., 4 h § 1 mom. 2 punkten, 5, 5 a och 5 b §, 5 c § 3 mom., 6, 6 a, 7, 7 a—7 h §, i 8 § 1—3 och 10 mom. samt det inledande stycket i 4 mom., 8 c § 3 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) 11 § 2, 3 och 8 mom., 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 12 b § 1 och 2 mom., 12 c § 1 mom., 19 b § 5 mom. samt 19 e § 1 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, i 1 § 1 mom. det inledande stycket och 1 punkten, i 4 f § 1 mom. det inledande stycket, 5 b § 1, 2, 4 och 6—8 mom., 6 §, i 6 a § 2 mom. det inledande stycket samt 1—3 och 5 och 6 punkten, 6 a § 4 mom. 2 punkten och 5 mom., 8 § 3 och 10 mom., 8 c § 3 mom. och 12 b § 2 mom. i nämnda lag 559/1993, 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten och 4 mom. samt 5 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1057/1997, 7 f § 3 mom. i lag 1167/1996, 1 § 1 mom. 4 punkten i lag 593/1978, 1 a § 1 mom. i lag 454/1974, 1 c § 5 mom., 3 a § 1 mom., 4 § 6 mom., 4 g § 2 mom., i 5 § 1 mom. det inledande stycket samt 2 och 3 punkten, 5 § 2 och 3 mom., 5 b § 3 och 5 mom., 6 a § 1 mom. och i 4 mom. det inledande stycket, 7, 7 a och 7 b §, 7 c § 2—4 mom., 7 d och 7 e §, i 7 f § 1 mom. det inledande stycket samt 1 och 2 punkten, 7 f § 2 och 4 mom., 7 g §, 7 h § 2—6 mom., 8 § 1 mom., 8 d § 1 mom., 9 § (*utesl.*) och 19 e § 1 mom. i nämnda lag 1482/1995, 2 § i lag 147/2002, 3 a § 2 mom. i lag 390/1995, 4 § 1 mom., 4 f § 1 mom. 4 och 7 punkten i nämnda lag 603/1986, 4 § 2 mom., i 4 c § 1 mom. det inledande stycket samt 2 punkten, 4 c § 3, 10 och 11 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom. och 12 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag 1263/1999, 4 c § 4 mom. 2 punkten i lag 50/1985, 4 f § 3 mom. samt 5 § 4 och 5 mom. i lag 221/1998, 4 h § 1 mom. 2 punkten i lag /2002, 5 § 6 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag 630/2002, 5 c § 3 mom. i lag 605/1989, 6 a § 2 mom. 4 punkten och 3 mom. i lag 1544/1993, 6 a § 4 mom. 1 punkten i nämnda lag 1040/1998, 7 c § 1 mom. i lag 79/2001, 7 f § 1 mom. 3—5 punkten i lag 1279/2000, 8 § 2 mom. i nämnda lag 1495/1995 och i 4 mom. det inledande stycket i lag 663/1985 samt 10 mom. i lag 592/1985, 11 § 2 och 3 mom. i lag 459/1986 samt 8 mom. i nämnda lag 654/2000, 12 b § 1 mom. i lag 979/1993, 12 c § 1 mom. i lag 561/1998 och 19 b § 5 mom. i lag 1331/1999, och

fogas till lagen en ny mellanrubrik före 12 § och en ny 7 i § som följer:

1, 1 a, 1 c, 2, 3 a, 4, 4 c, 4 f—4 h, 5, 5 a—5 c och
6 §

(Som i ShUB)

6 a §

(1 mom. som i ShUB)

Grund för pensionen utgör 100 procent av den arbetsinkomst som ligger till grund för den förmån som avses i 1 mom. 1 punkten, 75 procent av den inkomst som ligger till grund för de för-

månar som avses i 2—3 punkten och 65 procent av den inkomst eller arbetsinkomst som ligger till grund för de förmånar som avses i 4—9 punkten. Om emellertid en förmån som avses i 1 punkten därför att förvärvsinkomster saknas eller de har varit låga har betalats till ett belopp motsvarande minimidagpenning, är den nämnda grunden 1 000 euro i månaden.

Moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenningperiod berättigar till

pension enligt denna lag så, att intjänandetiden med den tid som avses i 1 mom. 1 punkten medräknad är sammanlagt minst 12 månader per barn (fortsatt tillväxt). Grunden för den fortsatta tillväxten är den arbetsinkomst som ligger till grund för en sådan förmån som avses i 1 mom. 1 punkten. Om emellertid den nämnda förmånen därför att förvärvsinkomster saknas eller de har varit låga har betalats till ett belopp motsvarande minimidagpenning, är den nämnda grunden 1 000 euro i månaden. Rätt till fortsatt tillväxt har dock den förälder som har uppburit föräldra-

dagpenning under längre tid, om föräldrarna inte uppger något annat.

Värnplikts- och civiltjänstgöringstiden ger på motsvarande sätt rätt till pension enligt denna lag. Grunden för tillväxt är 500 euro i månaden. (Nytt 4 mom.)

7, 7 a—7 i, 8, 8 c, 8 d, 9, 11, 12, 12 b, 12 c, 19 b
och 19 e §
(Som i ShUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i ShUB)

11.

Lag

om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år, för tiden för studier, värnpliktstjänstgöring eller civiltjänstgöringstid

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I denna lag bestäms om förmån som skall betalas för tiden för vård av barn under tre år *för tiden för studier, värnpliktstjänstgöring och civiltjänstgöring*. Förmånen betalas när annan *pension* än deltidspension beviljas med stöd av

(1—12 punkten som i ShUB)

nan motsvarande lag eller pensionsstadga enligt 1 §. Rätt till förmån har den förälder som har uppburit föräldrapenning under längre tid, om föräldrarna inte uppger någonting annat. *Närmare bestämmelser om rätten till förmånen utfärdas genom förordning av statsrådet.*

3 §

Rätt till förmånen har en förälder som *på grund av vården av ett barn under tre år är förhindrad att förvärvsarbeta och får stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (797/1992)* Rätt till förmån har dessutom en förälder som är förhindrad att förvärvsarbeta på grund av vården av ett barn som kräver särskild vård eller fostran och vars läroplikt inte har börjat. Grunden för förmånen är 1 000 euro per månad, dock inte för den tid föräldern har rätt till fortsatt tillväxt enligt 6 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt någon an-

Rätt till förmån för högst fem år på grundval av studier som lett till högskole- eller yrkesexamen eller på grund av vården av två eller flera barn vars läroplikt inte har börjat har personer som får studiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994) berättigade till studiestöd. Grunden för förmånen är 500 euro per månad. Närmare bestämmelser om den kalkylerade studiepenningens verkningar vid uträkning av beloppet av förmånen utfärdas genom statsrådets förordning. *På motsvarande sätt har den som fullgjort värnplikt eller civiltjänst rätt till förmånen för tjänst-*

göringstiden. Grunden för förmånen är 500 euro per månad.

4—9 §
(Som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder beredningen av propositioner som

*skall jämna ut ökade skillnader i pensionärernas utkomst genom en höjning av folkpensionens nivå och ett pensions-
tak för de allra högsta pensionerna.*

Helsingfors den 11 februari 2003

Päivi Räsänen /kd

ShUB 58/2002 rd — RP 242/2002 rd